گوڵاڵەی مەریوان

« قانع »

چاپی دووهەم

سەرپەرشتی لە چاپدانەوەی
وریا قانع

١٩٧٠ ی زاینی

چاپخانەی ڕاپەڕین - سلێمانی - شەقامی کاوە - تەلەفون ٢٠٩

archive.org/details/@aso_mahmudi

گوڵاڵەی مەریوان

بەندی یەکەم لە دیوانی خوالی خوشبو قانع

چاپی دووهەم

سەرپەرشتی لە چاپدانەوەی
وریا قانع

١٩٧٠ ی زاینی

لە سەر ئەرکی (ئەبو بەکر ئەحمەد سولەیی) چاپ کراوە

چاپخانەی رابەرین - سلیمانی - شەقامی کاوە - تەلەفون ٢٠٩

archive.org/details/@aso_mahmudi

وینـــەی ـ قـانـع ـ

★★★

وینەکـەم هـەڵ بگـرە کـوردە ، با بـی بو یادگـار
بـا بمینـی یادگـارم ، پاشـی خـوم بـو روژگـار

کوردە ئەم سەرمە سەریکە ! پرر لە سەودای نیشـتمان
چاوەکانـم بو کزی کـوردانە ئەشـکی دیتـە خـوار

ئەم دەمەم هەر ئەو دەمەس ، هـاواری هوزم پی ئەکـرد
گویم هەر ئەودووگوی‌یەیە ، ئەی بیست‌سەدای گریان‌وزار

دەسـتەکانم هەر بە ئاهـو نـالەوە ئـەمدان لـە یـەك
گەه لە تەپلی سەرمەدان‌و ، گاهی سـبنەی پـرر جـەخار

پەنجەکەم ئەو پەنجەیـە ، کاتـی کە پینوسـی ئەگـرت
شیعری کوردی پی ئەنوسـی ، هەر لە یەك هەرتا هـەزار

دل هەر ئەو دەنکالە گوشتەسس دائما پرر بو لە زوخ
جەرگەکەم چەشنی کەبابە بو کزی کوردی هەژار

لاقەکانم هەلگری لاشەی زەبونو پرر خەمم
یا بە شوین نانا ئەرویی ، یا لە دەسس دوژمن فیرار

قانعا ئەم دەردی سەریە هەر بە تەنها تو نەبوی
ئیشی هەروا داخو دەردە چەرخی کونی روزگار

پێشکەشە بو :ـ

ـ هەموو کوردێکی ئەدەب دوست ..

ـ ئەوانەی یادی ئەم شاعرە هەژارە ئەکەنەوە .

وریا قانع

پیشـــەکی

لە بەر ئەوەی لە دیوانە شیعری یەکانی تری خوا لی خوشبو قانعا میژووی بەسەرهاتو ژیانی نوسراوە ، بە پـویسـتمان نەزانـی کـە دیسان لە چاپکردنەوەی ئەم بەندەدا بە دریژی لە سەری برویـن •• تەنیا ئەلیین قانع ناوی محمدەو کوری شـیخ عبدالقـادری دولاشـی مەریوانە ، لە سالی ١٨٩٨ ی زاینی لە دی‌ی (ریشین) « ١ » لە بناری شارەزور هاتوتە دنیاوەو لە ١٩٦٥دا لە دی‌ی (لەنگە دی) لە شلـیر کوچی دوایی کردوو •• گەلیك بەرهەمی چاپ نەکراوی لە پاشـس بەجیماوە •• چاپی یەکەمی ئەم دیوانەی لە سەر ئەرکـی مەعاریـف پەروەر ماموستا (علاءالدین سجادی) چاپکرا چاپی دووهەمی کـاك « ئەبو بەکر سەید احمد سولەی » ئەرکەکەی گرتە ئەستوی خـوی چونکە ئیمە خومان لە بەر دەسکورتی توانای ئەم خزمەتە گەورەیەمان نیە •• ئیمە بەوپەرری دلسوزی‌یەوە پیشکەشی بە خویندەوارانـی ئەکەیـن‌و داوامـان ئەوەیە کـە خـویندەوارەکانیشـمان ریـزی خوی پی‌ببەخشـــن ••

سـلیمانی!

وریــا قــانـع

١٩٧٠ زاینـــی

« ١ » ــ هەرچەند لە دیوانەکانی تـریا وا نوسـراوە کـە لە دی‌ی (کەولوس) لە دایك بووە بەلام ئەوە بو مەبەستیکی تایبەتی بووە •

خـوا پەرسـتی

وەرە باوەر بکـە کـوردە ! خـوایە خـالقی دانـا
بە تـەنها لفظی (کافو نون) جـمیعی ماسـیوای دانـا
ئەوەندە رەحمەتی زورە ، گوناهی وەحشی مەحوو کـرد
ئەوەندە خاوەنی قەهـرە ، کە دینی سـەند لە بەرسیسـا
لە سـفرەی نعمەتی تیرن ، تیورو ، جنیو ، ئنسـان
لە خەتی ئەمری دەرناچن سەماوو . هەورو ، خاکو ، بـا
نمونەی شیدەتی قەهـری خـوایە ئاگـری دوزەخ ! !
نیشانەی لطفی یەزدانە بەهەشتو کەوثـەری ئەعـلا ٠ ٠
کە مەیلـی بی بە بت تاشـ ئەدا کور مثـلی ئـیبراهیم
وەیا « کور نوح » بە بی دینی ئەخاتە غـەرقی نەجینـا !
لە بیمو دەهشەتی خوایە کە ئاو ساتی سـکوت ناکـات
بە بی ئەستون هەلی داوە لە سەرمان گونبـەدی خضـرا
وەیـا تو عاقلـیو لازم بـە وەعظو تەربیـەت نـاکەی
بە عەقلی خوت تەماشـاکە لە صنعی رەبـی ، بی هەمتـا
ئەگەر خو دل رەقیو باوەر بە شـعری قانعـی نـاکەی
لە بەر تەسکینی قەلبی خوت برو پرسـکە لە لای مـەلا

درودی پیغەمبەر

سورەتی « وەاللیله » باسـی زولفـی شاهەنشـا ئـەکا
صـاد جـلوەی چـاوی کالـی حەزرەتـی والا ئـەکا
دەستی من داوینـی تو ، یا حـەزرەتی « خـیر البشر »
من ! سەکی ئەومە کە مـەیلی سـورەتی « طـە » ئـەکا

بو نیشانەی عـیزەتی یاسـین بە بانگـی بـەرز ئەلـی
باسـی میعراجـی شـەریفی « الـذی اسـری » ئەکـا
بی تەماشـاکە لە دەشـتی عـزەتا بـو قـربی حـەق
کـەی تەلیفون یاخوتەلسـز کـاری وا خـیرائەکـا
چاو لە قونجـانی لە خـاكو گەیی‌یـە عەرشـی بارەگـا
دەك فیـدای نالـی بوراقـت بم کە کـاری وا ئەکـا
مەحزی خەرقی عادەتـە شـاهم کە چـو بو لامەکـان !
وەرنە هەرلا مەیلی خـوی بی ، دیدەنـی ئەعـلا ئەکـا
غەیرە مەحصورە عـەزیزم ، باسـی میعراجـی رەسـول
گەر ئەرەستو بـی بەیانـی وەصـفی کـا بیجـا ئەکـا
قانعـی ئومیـدی رەحمـی تـوی نەبی بـی توشـەیە
روژی مەحشـەر ، روو لە لطفـی حەزرەتی لەولا ئەکـا

پـەروشـی دل

ئـەی کوردی سـەرا سـیمە لە هەر ژورو لـە خـوارا
وەی سـەر کـزو ئاشـفتـە لـە دیهـاتو لە شـارا
من چون نەگـریم هینـدە کـزو خـوارو زەلیلـی
سـەرتا بە قـەدەم غـەرقی لە نـاو تـوزو غوبـارا
ئـەی کومـەلی کـوردانی هـونەر وەر چە عەجایەب !
بـی رەونـەقن ئەمـرو لـە هـەمو سـوچو کـەنارا
کـویسـتانی وەتـەن خـوینەـرا ئەمـرو شـتـاوی
پـارە جگـەری کـوردە گولالـەی لـە بـەهـارا
کوا غـیرەتی مەردانـە لـە بـو کاکـی عەشـایـەر ؟
کـوا جـورئەتی شـیرانـە لـە ناو چیـخو دەوارا ؟

زۆر عـەیبە لە بۆ لاوی وەتـەن بـەرگی « چویت‌لی »
بیگـانە لە گـەڵ « خۆشکی » لە سەر خۆی لە حەسارا
(قانع) بەسـە ئـەمشینە بـەتەنهاوو بەبی‌کـەس
خۆ کردە ، نە خوا کردە ، کە هەر کوردە لە تارا ! !

« تی هەڵکیشی لە گەڵ خواجە حافـظ »

ئەگەر شەو بیتە سەر جیگەم بکەوا تاقەی کراس غـارا
(بـە خـال هندوشـی بخشـم سمرقـنـدو بخـارارا)
وتم پی‌ی کوی بە دل تویە ؟ بە عیشوە پی کەنی‌و فەرموی:
(کنـار اب رکن ابـادو گـل گشـت مصـلی‌را)
سـەرو زلف‌وبـروو چاووخەت‌و خاڵ‌ولەبی لـەعلت
(چنان بردانـد صـبر از دل کە ترکان خـوان یغمـارا)
نـە تـەنهـا من لە رەمزی تاقی میحـرابی بروت ناگەم !
(کە کس نگشودو نگشـاید بە حکمت این معـما را)
سـەلامم کرد لە یاری خۆم ووتی : هەی « ناعلیك » ئەبلە
(جواب تلـخ مـی زیـبد لـب لعـل شـکر خـارا)
کـە حوسنی یوسـفم بینی سـەعاتەن بوم موحەقەق بو
(کە عشق از پـردە عصـمت بـیرون ارد زلیخـا را)
بە مثلی شـەکرو چابی یـەك صـفایان لـی نەبینـراوە
(جـوانـان سـعادتمنـدو پنـد پـیر دانـا را)
رەواجی دەفتـەرت قـانع ئەبـی مـونکر چلون بی بـا
(کـە بـر نظم تـو أفشـاند فلـك عقـد ثـریـا را)

« دوو بارە تی‌هەلکیشی »

تاکــو ئیستە یاری من بوو روی بە ناحــەق وەرگەرران
(چیست یــاران طــریقت بعــد از ایــن تــدبیر مــا)
واعظــا ئەمــرو لە بــەر چی ؟ مەنعی مەی نوشیم ئەکەی
(روبســوی خــانــە خــمــار دارد پــیرمــا)
شــیتی عەشــقم گــەر بە زلفــی مشــکبوی قەیدم بکا
(عــاقــلان دیــوانە گــردنــد از پی زنجــیر مــا)
ئەی سەنەم ! ســەرتا بەپا توماری دەرسم مەدحی توس
(زیــن ســبب جنز لطــف خوبی نیست در تفسیر ما)
ئاهی سەردم تــیرو ، چەوتی قامەتم هەر وەك کەوان ..
(رەحــم کــن بر جان خــود ، پر هیز کــن از تــیر ما)
ئەی رەقیب بوچی بەهانــەی بی وصــالیم تــو بیــی ؟
(کــین چنــین رفتە اســت از روز أزل تقــدیــر مــا)
بوچی بی رەحمــی عەزیــزم خــوت بپاریزە لە جوشــ
(اە اتشــ بار ســوزد نالــە شــبگــیر مــا)
بعــد از این قانع لە شــوربی مەی دەمــی غافــل نیــە
(چــون خــراباتی شــر ن یــار طــریقــت پــیر مــا)

« شــیوەنی نیشــتمان »

هــەوری بەختی کــوردســانە شیوەن‌و گــریان ئەکــا
نالــە نالــی بــی کەســانە جــەرگ‌و دل بــریان ئەکــا
دەنگی قیژو هوری خەلقە دیت لە ژیــر چەرخــی رەمــان
ئاهــی مەزلومانــی برســی عالەمــی ویــران ئەکــا

دوکەلی قرچەی دەرونـی بـی جـلو بـەرگو ژیـان
بو بە هـەورو وا بە سـەر کـیوانەوە سـەیوان ئەکـا
هینده جاری بوو لە چـاوی کوردسـتان فرمیسکی خەم
بـی تەماشـاکە هـەزاران تانجـەروو سـیروان ئەکـا
بو حـەلالە مالـی من ، یـا بوچـی فـەرزە کوشتـنم
دەك خەجالـەت بی دروزن چـون وەهـا پیـلان ئەکـا
کەسـی نەلی لافاوی ئاوە ئاوی سـوری شـیوە سـور
حوینی ئـالی بەندی جـەرگـە شـەوەنی بابان ئەکـا
(قنـعی) فیـکری بەجـاری سـەرف ئـەکابو هوزەکەی
نەك وەکو (یارو) خەیالی سەرفی چاو قلیان ئەکا

هونراوەی کاتی گەنجـی

خوا رەحمی بە حالم کەی لە دەسـی ئەو شوخە بی پەروا
کە سولحی ناکری بو من ، بە دوو سەد مەحکەمەی کوبرا
ئەوەندە وەحشىو سەر مەستە بەسەر سەد لاشەی کوژراو
وەکو ئاهوی بە دەست هاتو بە خـەمزەو نازەوە ئـەروا
سـبەینی روژی میزانـە دیـارە قاتـلم کـیـیـە !
لە نالی کەوشی تی فکرن کە ئەمـرو پـیـی بە دلمـا نـا
ئەوا دوو بـارە قوربـانە لـە بو کوشـتاری عوشـاقی
هـەزاران تـیـری برژانگی لە ناو قەوسـی بروی دانـا
ئەجەل تو بمکوژەو گوریش دە با زوو ریزە ریـزەم کـا
کە بەلکـو بم بە خاشـاکی بـەری درگانەکـەی لەیـلا
تەماشـای رومەتی توکەم ئەخوینم سـورەتی والشمس
بە یـادی زولفـی پـر چینت لە (واللیلـی اذا یخشی)

به بی سودێ نه‌تیجه (قانعا) وه‌ك نه‌ی ئه‌نالینی
له گوێ هه‌رگیز نه‌بینراوه وه‌فا بوبولبلی شه‌یدا

((دلـی کـونـه‌م))

دلی کونه‌م خه‌یالـی وایـه ده‌ردی تـازه په‌یـدا ئه‌کـا
به پشتی کومه‌وه عـه‌قلی گوزشته‌ی کون ریسوا ئه‌کـا
به پـیری فیر پلاو خواردن ئه‌بم ده‌ســ بو ده‌مم نابـه‌م
خـه‌یالی خـاوه چون کوتر هه‌وای نه‌خچیری عه‌نقا کـا
له کیوی بیسـتونی عه‌شـقه‌دا فه‌رهـادی بـه‌د به‌ختـم
وه له‌و شـیرینه‌که‌م مه‌یلـی دلی په‌رویزی کسـرا ئه‌کـا
به‌سـه‌رهاتم ودکو مه‌جنـونه ئه‌مما عه‌شـقی پیر ئـاموز
به دیانـی که‌وتوو عاشـق له جیاتـی عشـق بیجـا کـا
بنـاغه‌ی زهدی تیك دامو ووتی من گه‌ر مه‌سـیحیش بم
کـریدارم ئه‌بـی مه‌یلی ته‌جـه‌لای نـوری عیسـا کـا
ده‌سم برد سوخمه‌که‌ی لابه‌م ته‌ماشای باخی سینه‌ی کـه‌م
ووتی ئه‌ی بی ئه‌ده‌ب عاصی له جه‌نه‌ت چون ته‌ماشا کـا ؟
ئـه‌زانی یاری مه‌یـله ره‌ق بی به‌دگوهـه‌ر پـه‌ی پـه‌ی
خـه‌یالی وایه ئه‌ربابی مه‌ی‌و مه‌یخـواره ریسـوا کـا
ئه‌گه‌ر (قانع) لـه لافی عشقه‌دا که‌لله‌ی به جوششـ بی
هه‌زار مه‌جنونو سنعاتیش به زه‌وقی شیعری شـه‌یدا کا

((ده‌ردی سـه‌ر))

سه‌رم ده‌ردی سه‌ری توشـ بو که دوی روانیم به دولبه‌ردا
دلم سه‌هوی گرانی کرد که خوی به‌ر شـیپی خه‌نجـه‌ردا

به عەقلی خوم قیاسی چاوی ئەو شوخەم بە ئەختەر کـرد
به عیشوه چاوی بەرزو کرد هەزار جوین بـه ئەختـەردا
مەلای بی شورو بی زەوقیش بە عەزمی پەندی بومن هات
کە یـاری دی لە من بەدتر دلی بـەر نوکـی نەشـتەر دا
ووتم بلبل بە دینی خـوت گولت پی چـاکە یا کولمـی ؟
بە بانگی ئاشکرا بلبل دوو سەد تەعنەی لە شەس پەرر دا
سوئالم کرد کە بوچ چەرخی فەلەك وا شیتو شـەیدایە ؟
ووتی من تـیری برژانگم لە جـەرگی بورجی ئەخزەردا
بە شـمشیری بروی جەرگی لەتو پەت کردمو فەرموی
هەتا قەوسی بروی من بی چە ئیشت هەس لە مینبـەردا ؟
بە چاوی بی غەرەز کاکە تەماشای شیعـری (قانـع) کە
هەموی وەك لەعلە تیکەل بن لە گەل ملیونکی گەوهەردا

ئـەم خاکـی مەریوانـە وەکـو جـەنەتـی خەضـرا
پریـە لـە مەلـەك یەعنـی خەجـیو فاتـمو عـوزرا
ئـەم خـاکی مـەریوانـە وەکـو خلـدی بەرینـە
ئـەم خـاکی مەریـوانـە وەکـو عەرشـی موعەلـلا
ئـەم خـاکی مـەریوانـە بـرا گـردی سـەفایـە
ئـەم خـاکی مـەریوانـە وەکـو زروەی ئـەعـلا
ئـاو ساردو هەوا سـوكو فەرەح بەخشـو عەتردار
بـو خـوشـی ترە درکی لە دوو سـەد نەرگسی شەهلا
پیـاوانی هـەموو ژیـرو ژنانـی هەمـوو عـاقـل
پـیرانی هەمـوو رەنـدو منـالـی هەمـوو دانـا

مەستانە سیفەت سەف ئەبەسن گەورە کچانی
زیبندە ترن کاکە لە سەد تاوسی زیبا
یا خود بە مەسەل کەبکی دوری جیلوە فروشن
بی باك لە هەر تەعنە وەکو دایکی مەسیحا
گولزارە هەموو دەشتو دەرو شەربەتە ئاوی
گویا تو ئەلی‌ی زەمزەمە یا کەوسەری ئەعلا
کانی کەرەمو مەخزەنی ئەسراری سەداقەت
یا وەك سەدەفی پرر لە دوررو دانەیی یەکتا
بو زامی خەفەت مەرهەمە سەیرانی مەریوان
پرریە لە وەتەن خواە وەکو قانعی دانا

((چاوی مەستی))

[illegible] لە عەشقی چاوی مەستی حەز لە هەر پەروین ئەکا
[illegible] بە یادی لیوی زەوقی تالی خوی شیرین ئەکا
من بە بی ئومیدی وەسلی بیستونە مەسکەنم
ئەو بەبی پەرویزوشیرو نازشی شیرین ئەکا
داغمەی دەردی فیراقت شینە بویە شین ئەکەم
بوردە باری باری میحنەت شین نەکا چون شین ئەکا ؟
بولبلی گولزاری کولمی تو کە روحی عاشقە
کەی خەیالی ژاژو پەرر ، یا سوسەنو نەسرین ئەکا ؟
چینی زولفی خاوی چین چینت بخەیتە گەردنی
گەب بە لەعلی ئاوو دارو تف لە چینی چین ئەکا
تو کە قەسری جەنەتە رووت فەرموو سا بو رووتی رون
(أدخلوها قانعین) ئەگریجەکەم پەرژین ئەکا

گەر رەقیب مەنعم بکا بو گیان فدایی قاسدت
روستەمی مەیدانی عەشقت چون بە گوی‌ی گورگین ئەکا
ئەی شەهەنشاهی سەریرو تەختی‌هەر حوسن‌و جەمال
حەیفە بو تو حاکمی چاوت دلم غەمگین ئەکا
هاتفی دوینی ووتی (طوبی لك) یا « قانعی »
تو شەهیدی یاری واعظ سەهوە کا تەلقین ئەکا

((ئەی وەتەن))

ئەی وەتەن دەردت لە دلما زامی سەد خەنجەر ئەکا
و برینی جەرگی لەت لەت ئیشی سەد نەشتەر ئەکا
چون بەقوربانت نەبم بو مەنزەرەی پرر قیمەتت
درك‌و دالت تف لە لالەو سوسەن‌و عەنبەر ئەکا
گەرمیانت دەك نەنالی بو هەوا شیرینەکەی
قامەتی گەورەکچانی گەپ بە نەیشەکەر ، ئەکا
دوو شەتان‌و قەلبەزی بەفراوی شاخ‌و داخەکەت
بی درو وەللا لە ئاوی زەمزەم‌و کەوسەر ئەکا
ئەی وەتەن خاکت بە حورری دەس کەوی بو تاجی سەر
تازە کی مەیل‌و خەیالی تاج یا ئەفسەر ئەکا
ئەی وەتەن داخی گرانم ئەو کەسەی وا توی فروشت
دیقەتی ریشی ئەدەی ، عەیەن لەجادووگەر ئەکا
ئەی وەتەن نانت حەرامە بو ئەوەی روژی مەصاف
کو لە تەیارەو بریقەی نیزەوو پەیکەر ئەکا
ئەی وەتەن یاخوا بژی بو ئیفتیخاری (قانعی)
« قانعیش » یاخوا بژی چون سنعەتی گەوهە، ئەکا

((گلەیی لە چەرخ))

سەیری چەرخی چەرخە کونە چون بە نا راستی گەڕا ؟
ڕەحم قەت ناکا بە مفلس ، شەرم قەت ناکا لە شا
نیمچە سورری دا لە سەر مەیلی مەلا مفتی هەزار
لای بە لای شیخی تەریقەت کردەوە بو بەهەرا
ئیستەکەش واهاتە سەربازاری قووەی کارەبا
زیکری زاهد تیکەلە باسینەما باسی نەما
روو لە لوقمانی زەمانە وەرگەری ئەیکا بەکەر
کلکی کەر بەرزو بکا ئەیکا بە لووتی ئارد بە با
کەوتە سەر باری غەزەب چەن پادشای کرد بە هەتیو
هاتە سەر باری کەرەم چەن هیچو پوچی کرد بە شا
گیژە لوکەو گەردە لولی دا بە سەر قاجاریا
کەوکەبی سەد ناسری هاویشتە ناو گیژی فەنا
بو برووزی جەرهەری ریوی ئەفەوتینی پلنگ
پشتی شیری کرد بە جیگەی نیشتنی دیلە بەبا
هیندە عەکس و دون پەرستە بو نەبونی (قانعی)
ریشە کیشی کرد بە جاری دەبدەبەی شیری خوا

((قوربانی))

قوربانی ئەم خاکەیە ئەم روحە لە بەرما
سوزی دلی پرر دەردە کە خولیایە لە سەرما
ئامادەی مەیدانم و ئەم بەرگە کە پوشیم
کفنە نەوەك چاکەت و پانتولە لە بەرما

کورد کوردە هەموو فیکری دلم رۆژی سکونەت
کورد کوردە هەموو ویردی زوانم لە سەفەر ما
هیندەم بە کزی دیوە لە ئەشرافی ولایەت
خەوفم نیە ئەسلا لە دوو سەد گێژی خەتەر ما
من هات کە سەفی عەسکەری کوردانە نەبینم
خێری نیە ئەسلا لە هەموو نوری بەسەرما
بۆ دفعی عەدو نامەوی شمشێرو کلاو خود
دوژمن بەخوا غەرقە لە خویناوی جگەرما
من هیچم کە لێ نایێ مەگەر هەر وەکو (قانع)
شیوەن بکەمو لێتەی ئەم خاکە بە سەرما

((هەناسەم))

هەناسەم هێندە مەغرورە لە با رەشس مەرحەبا ناکا
بە غەیری دل کە مەسکنیە خەیالی ماسوا ناکا
ئەزانی چاوی تو دایم لە خوینی دل منا مەستە
بە بیماری ئەمینیتو پزیشك هەرگیز دەوا ناکا
حەنا ثابت نیە رەنگی وەفا هەر خوین دل زانی
لە پەنجەی دولبەرم رروانە قەت مەیلی حەنا ناکا
ئەوەند تینوم بە لیوی تو بە شیریش گەر لەتو کوت بم
تەسەللامە بە ئاوی تیغو روحم حەلوەلا ناکا
سەفارەتخانەکەی قەلبم بە قووەی جازبەی ئەبروت
لەلیفون خانەیە لازم بە قووەی کارەبا ناکا
ئەگەر حوسنت بە عامی بی منیش وا شیتو شەیدا نیم
بە شوعلەی روژ پەروانە سەما هەر وەك چرا ناکا

ئەگـر (قانع) بە ئومیدی وصالت بی چ بیـسـودە
لە گولزاری کەواکب کەس گولاوی پرر بەها ناکا

((گـــول))

گول کەمەیلی دولبـەری بـی مشـتەری پەیـدا ئـەکا
دل کە کەوتـە عشـق بـازی زاهـدی ریسـوا ئەکـا
مالەکەم دار الجنونـە ، خەسـتە خانـەم بو ئـەبـەن ؟
عەشـق دەردیکە کە دوو سـەد سەر تەبیب شـەیدا ئەکا
بم کـرری چـەرخی زەمـانە گەر لە خەم سەهوی زلـە
بو مـەتاعی بی بـەها کـەی مامـەلەو سـەودا ئەکـا
بویە عـوریان ناگـەریم دامـین ئەگەر پرر بی لە خوین
رەنگـی ئـالو والی لیـوی دولبـەرم پەیـدا ئەکـا
نـاویرم هەرگیز خـەیالی لیـوی تـو بگـرم لـە دل
چـون وتـارت هینـدە تالـە دل تەواو ریسـوا ئـەکا
گەر تەماشـای جی‌ی دەمی تیغی بروی خوی کا لـە دل
عاشـقی ئەبروی ئـەبی هـەر خـوبەحو هـەیـجا ئەکا
(قانعی) چون کەوتە فکری دلبەری کوشتنی بە خەم
کوشتەی یـارە لە گـورا دەردی دل ئینشـا ئەکا

« دلی ماتەم »

بـویە دل دایـم لیباسـی ماتـەمـی وا لـە بـەرا
خـانە خـوی‌یە نـاروا دوکـەل لـە مـالی بـی دەرا
گـەر سـەرم دانیم لەریت ئـەوسـا خـەلاسی مودەعیم
کی‌یە دەعـواچی لە گـەل لاشـەی گوزاری بی سـەرا

قەت خـەفەت ناخـوم بە لومەی دوژمن‌و تانەی رەقیب
میوە رن کەی بەرد ئەخـا هەرگیز بـە داری بـی بـەرا
زەوقـی دل مەئلوفـی تالـە هینـدە تالـی چەشـتوە
نابینی لـەزەت لە وەصلی شـەهد ، یا خـود شـەکەرا
خوم پەنای چالاکی عشقم خست لە دەس هیجرانی یـار
لەم مقامـا کوشـتە کەمتـر وا لـە دەر تـا سـەنگەرا
تا فوارەی زوخـی جەرگـم قـرمە کاتـە حـەوزی دل
نانوارم جـاری تـر هەرگیـز بـە حـەوزی کەوثـەرا
زوهـدی (قـانع) بو بە جی هینانی ئەمری حـەق نیـە
بوتە سـەللای دوری ئـەبروی یـارە وا لـە مینبـەرا

(نەلی‌ی)

تو نەلی‌ی پاشـکەوتوی ئەی کوردەکـەی نـا کامیـاب
قەت بە سـوکی تی مەفکـری مال ویـرانەی دل خراب
تاکو من بووم روستەمم بو روژی حەملەو کەشمە کەشـ
سەر کزی گورزی گـرانی بـولاون هـەزار ئەفراسـیاب
ئەو مقام‌و نەزمە من بووم کی لە شـەئنی هـەل ئەسـا ؟
هـەر لە نوح‌و دەس بە دەس تا هاتە دەورەی ئینقـلاب
ماجەرای کاوەم بـەیان کـەم بـەردی رەق ئەتـویتەوە
چی بە سـەر خاکی عـەجەم هینا لە شـورو اضـطراب
یـا (کەریم خان) م چلون بو من نەلیم تو خوت بلـی !
چون لە خـاکی فارسـەکانا کەوتە سـەر قەهرو عیتـاب
یەزدی جوردم یـەزدی کوردانـە ئەبی چـون ون بـی
کی هـەتاوی بو ئەشـاریتو لە ژیـر پـەردەی نیقـاب

(قانعا) باسی له حالی گیوو گو درزم بکه
تا له داخا دل به جاری نەبوەته لولەی کەباب

(تی هەلکیش)

لە عەیشا وەختە بو جان بیتە سەر لەب
(کە امد ناگهان دلدارم امشب)
لە نویژی شیوەوە من شیتو شەیدام
(بحمدالله نکو کردارم امشب)
بەراتی چەند سالەم ئارەزوم بو
(رسید از طالع بیدارم امشب)
وەکو من کی ئەبی موحتاجی حوسنت ؟
(زکات حسن ده حق دارم امشب)
درەختی ئارەزوم وا پرر سەمەر بوو
(ز بخت خویش بر خوردارم امشب)
ئەترسم (قانعی) ئاگریکی تی چی
(از این شور که در سردارم امشب)

« ئاردەلانی »

لازمە شەرحو بەیانی کومەلی عالی جەناب
خانەدانی ئاردەلانی خاوەنی تیغو تەناب
باسی بابا ئاردەلانت بو بلیم چون زاتی تو
ساکنی گول عەنبەرو بەك حاکمیکی کامیاب
تایەفەی گورانە ئەسلی خەلکی خاکی شارەزور
پایتەختی شاری زەلمە شاهیدی قەولم کتاب

یــادگاری پاشــی خــوی نــاوی کلــولــه بــی درو
پاشــی ئەو ئــەلیاســو خضــرو بابلوی خاوەن عیتاب
منذریــكو دوو حەســەن خضــریکی تر ، ئەلیاس دوو
مستەفا ، خانو ، عەزیــزو ، ئەحمــەدی عاشــق روبــاب
ئینقــرازی ئــاردەلانــی هیــچ نــەبــو ئیــلا غــرور
قەهــری هیچــو پوچی زورو کبری بی حەدو حیســاب
(قانعــا) باسی لە وەصفی کوردەکانی تالشی
بینــە پیشو تا بزانن چاك بوون یا خو خراب ؟

« زولفت »

زولفــت وەکو مارو ســەری زولفــت چــزی عەقــرەب
پەرچــەم وەکــو ســالداتی عروســن بــە مورەتــەب
ســاقی وەرە ئەمــرو بــە فیــدای چــاوی خــومارت
بوم تیکــە قەدەح لــەب زەری گولنــاری لەبــا لــەب
برژانــگی لە ســەر ســەفحەیی دل نوکــی قــەلەم بوو
زوخــاوی دلی پــرر شــەرەرم چــەشــن مــورەکەب
غــائب نەبــوی ئــەی دوست لــە دلمــا بــە دەقیقــە
گــەر چی بە ئــەمەل جــازی نــەبو بم بــە مــوخاتەب
بو بەزمی ســەفای مەیکەدەکــەی عاشــقی رووی تــو
خوینــی جگــەرم بــو مەیو ، دل ئالــەتی مەشــرەب
تەخمــین کەری ئەم چــەرخە وتی : چاوی هەســیرەس
غەرقــی عــەرەقی خەجلــەتی خوی ماوەتــو کــەوکەب
بــروانــە چــلون (قــانعی) بــەدبــەخت ،بەبی‌سود
هەر لەحظە ئەکا تەجروبەیی یاری موجەرەب

« دل پاکی »

مەسنەد هەیە ئەمما بە هونەر عەقلە مقامات
شیخی هەیە لکن بە عیباداتە کەرامات
دل پاکی لە گەل هەم وەتەنت لازمە کوردە
حوبی وەتەنت روکنە ، لە ئەرکانی عیبادات
بوسوودی وەتەن خزمەتی خەلقی وەتەنت کە
(حب الوطنی) توشەیە بو روژی مەجازات
ئەم ئەمرە لە سەر کوللی کەسی لازمە ئەمما
هیندی بە بەدەن هیندی بە پول هیندی خەیالات
بو ئیشی وەتەن دەولەتی خوت سەرفی وەتەن کە
کەی نەقسی ئەبی عیلمی مەلا قەت بە سوئالات ؟
زەحمت نیە لای ئەهلی ئەدەب زەحمەتی میلەت
کەی تالە لە بو دەفعی ئەلەم حبی دەواجات
ئوستادی غەزەل حەیفە ئەگەر غەیری ئەدیبی
دەفتەر بگری جەم بیەستی شیعرو غەزەلیات
(قانع) کە تو بو داکی وەتەن خزمەتی ناکەی
راستوبە برو . مزگەوتو دەس کەبە مناجات

[وەسیت بو خەنجەر]

ئەگەر خەنجەر بە خەنجەر پارە پارەت کەن لە سەر دەعوات
نەلیی ئوف هەر بلی ئوخەی کەوا ئاواتەکەم پیك هات
گەرەکتە وارسی من بی.حەیاتی جاویدانیت بی
حەیاتی جاویدی رولە بە چاکی بوت بکەم ئیسپات
لەریی خاکی وەتەن کوژرای شەهیدی فی‌سبیل الله
شەهیدیش زیندووە دایم بە نەصی زاهری ئایات

له کەسبی کاسبی شیخ بە ، له صنعەت‌دا وەکو غەربی
بە گوفتو گو کوری شاری بە زەحمەت وەك کوری دیهات
نە ئەقلیمی هونەر مەندی لە ملکی نوکتە دوزیما
یەکیکتان جیگە دارم بی کە زوتر دەس بە مەتلەب کات

(ئەی کوردە ! . .)

ئەی کوردە دە با بەس بی ئیتر باری رەزالەت
حاصل کە لە ئەم عومری خەساراتە نەدامەت
گوی شل مەگرە بو وتەی پوچ‌و سەفاهەت
ئەی سەر بەسە تاکەی لە سەرت ماوە جەهالەت
چاو هەل بڕە نەختی بەسە رەفتاری قەباحەت
سەد داخ‌و دوو سەد دەردە کەوا عومرت بە بادە
تو سەر کزو داماوو هەمو دوژمنت شادە
ئەم سودە خصوصیتە کە بی سودە دە لادە
حەیوانی ئەگەر جیی لەوەری خوشت مرادە
یا گەر بەشەری بیرە سەفی عیلم‌و درایەت
بروانە لە ئەوراقی هەموو عیلم‌و شەریعەت
تی‌کوشی لە بو کەشفی هەموو بەحری حەقیقەت
نوقصانی ئەبی چی‌بی برا ؟ عیلمی تەبیعەت !
کەی کوفرە ئەگەر فیری ببی سنعەت‌و حیکمەت ؟
کەی مەنعە لە تو هەردوو بە ئاثارو بە ئایەت ؟
پیاوی نەنوی دائیمی هەر زیکری خوا ئەکا
روژ روژو قورئان‌و بە شەو بانگ‌و سەلا ئەکا
باوەرر مەکە قەت نانی بە ئەم جورە پەیاکا

بایع نیه خالق که رزق بیعو شراکا
ئاسانه بیاری به دوعا نەبووە بە عادەت
ناسراوی ولاتانمو چاك دیاره كه من چیم
بی سودو بەبی کەلکم وەکو توکلی دار بیم
چون بی هونەرم مودەتی ئەیام بە برسیم
تەعقیبی غەرەز ناکەمو دوژمن بە کەسی نیم
نادانه نەقیزەی ئەوی دانا بە ئیشارەت
ئەی کوردە هەموو شیوەنی من گشتی بە تویه
بو تویه که قانع جگەرو قەلبی بە سویه
بروانه لە ئەشعارم ئەگەر هوشت بە خویه
مفتی غەزەلت توبی خوا کامی درویه ؟
بەس خوت کە بە جیی تانەوو تەکدیرو مەلامەت

(کچ)

کور بە بی شك هەوری تاله هەر وەکو پەروینە کچ
کورر وەکو خاشاکو خاره سوسەنو نەسرینە کچ
بو نەخوشی دەردی عاشق دوکتەری شافی کچە
کور وەکو هەنگی دررندە شانەی هەنگوینە کچ
خوین رژانن مەیلی ئەکەی فەرمو وەرە سەر سەیری کور
دل بە رەحمو لاشە نەرمو نازکو رەنگینە کچ
کچ کە کەوتە راوە کورر ئاسانە کور گرتن له لای
بازی تەرلانو تەوارو واشەوو شاهینە کچ
کور کە زور چاك هەلکەوی فەرهادە یا مەجنونی شیت
کچ لە پەردەی عیصمەتا لەیلایە یا شیرینە کچ

گەر حەوا نەبوایە ئیستەشن ئادەمی بو بی وەجاجم
بو زیادی ئادەمیزاد مایەیی تەئمینە کچ
هەرکەسی مەیل‌و خەیالی حفظی ئیسلامی بکا
بو بەخیوی باخی ئیمان هەر وەکو پەرژینە کچ
کچ کە وەختی کورر ئەبینی (قانعی) پەیدا ئەکا
جا کە وا بو کور بە هیچ‌و قابلی تەحسینە کچ

« ئەی دولبەری »

ئەی دولبەری قەد عەرعەری سەرداری هەموو شوخ
مەحبوبی هەموو عالەم‌و نازداری هەموو شوخ
یەك نکتە لە ئەسراری نەزاکەت بنوینە
وەك بەختی ئەمن رەش بکە بازاری هەموو شوخ
تو دولبەری عەیاری لە بازاری تەماشا
باجگیری لە هەر سەلتەنەت‌و باری هەموو شوخ
تیری نیگەهی چاوت ئەگەر مەیلی عەدەم بی
ویرانی ئەکا یەك نیگەهت شاری هەموو شوخ
ئوستادی قەدەر رەسمی قەدی تویە لە دەسیا
بویە کە وەها لەت لەتە پەرگاری هەموو شوخ
زوانەی گرری دوریتە دل‌و جەرگمی سوتاند
بی باکە دلم بو شەررەی ناری هەموو شوخ
مەستانە سیفەت روو ئەکەمە چول‌و بیابان
خوم دور ئەخەمو ئەمرو لە ئاساری هەموو شوخ
بی‌تامە برا شیعری من‌و نیکتەی (قانع)
بازاری نەما دەفتەرو ئەشعاری هەموو شوخ

« دل پاکی »

بەخیلی بو ئەبەیَ کاکە بە هاوسەر
بە ناحەق بو یەشینی دل برادەر ؟
دلت با پرر لە پشکو بی وەلیکن
بە زارت ئاو بریژە وەك سەماوەر
غەریب ئازاری ئیشی قورره نەی کەی
مەکە گوررت بە پشکو خوت سەمەندەر
بە تالی مو ی موحەبەت فیل ئەبەستی
بە زور بەن ناکری کوتر بە وەر وەر
ئەگەر چی خەلقی تالە تو شەکر بە
چخوشە پیکەوە چای تال و شەکەر
جەزای چاکە بە چاکە چاکە چاوم
بە دیشی بی چاکە کاکی سەروەر
کە تو خوا پیی عەتا کردی گەلیك مال
مەریژە قینی خوت هەرگیز بە رەنجبەر
وەکو (قانع) بناغەی فیتنەجویی
لە کەللەت با نەبی شیری دلاوەر

[گەردوون]

وا دیسان گەردون هاتە قین و قار !
باران ئەرژینی وەك هەوری بەهار
ئاخو ، کام ولات ئەکا یەختە سار ؟
یا کام درك و دال ئەکا بە گولزار ؟
ئیشی هەر وایە : دەورانی غەدار

سا.لی من دەم وشك تو تیراو ئەكا
سالی وشكە دیم بە بەراو ئەكا
سالی باش فەلا نان برراو ئەكا
ئاها ، كە فەلەك شالوجاو ئەكا
لەسەر هیچ باری ناگری قەرار

كا ئەدا بە سەگ ئیسقان بە بارگیر
پیریژن بو كور كچ ئەدا بە پیر
پارە بو رەزیل دەس بلاو فەقیر
وەحشی بە دل خوش ، عاقل مەند زویر
فەلەك هەی نەژیت لە روی روزگار

چەندە قین و قار ناحەق ئەنوینی
دلی چەند هەژار بی هیچ ئەشكینی
پشت لە پیاو ئەكا نا پیاو ئەدوینی
بە چولەكەی حیز واشە ئەرفینی
دەك پشتت شكی چەرخی چەپ‌كردار

تو هەر ئەو چەرخی قەیست مەجنون كرد
كەللەی فەرهادت وە جامی خون كرد
چەن نەوجەوانت تو سەرنیگون كرد
خاكی كوردانت وە بیستون كرد
سینەی خوسرەوت درری تا بە خوار

قانع لە دەس چەرخ چەپگەرد جی ئەكەی ؟
هاناو هاوارت بو لای كی ئەبەی ؟
ئەگەر راس ئەكەی تی‌كوشی سا دەی !

ئـەم ریگـە دورە بـەلکو بکـەی تـەی
بـو کـوردی مـەزلـوم بـکەویتـە کـار

(چوار چوار)

چوار شتن ئەمرو کە بونە نەگبەتی کوردی هـەژار
جەهل یەك بی عەقلی دوو دل پیسی سی داوا چوار
مەنعی پیشـکەوتن ئـەکەن لەم خـاکمانە چـوار گـرو
خان یەك سەردار دوو بـەگزادە سی ئاغـا چـوار
نایەلن بو خوم رەحەت بم سـەربەخو تاوی بژیـم
ئەجنەبی یەك مامە دوو ئەقطاعی سی کویخا چـوار
من لە داخی سەر کزی ئەم میلەتە چـوار دەردمـە
سیل یەك مالاری دوو چاو کویری سی ئیسقا چوار
یادگاری رەنجی پەنجەی کوردەکانە چوار ئەساس
قەسر یەك ئاراس دوو شامات سی بەغـدا چـوار
فەخـرە بومـن ئیفتیخـارو حـورمـەتی چـوارتایەفـە
زەنـد یەك گەلباخی دوو شیروانی سی میدیا چوار
باز بوم بالی شکانم چوار بەلای نەحسـی خـراپ
خانەقا یەك تەکیە دوو عـەمامە سـی عابـا چـوار
چوار سیفەت مەوجودە بو من بویە هیچ کەس نایەویم
(قانعی) یەك شیعر دوو روخوشی سی مەلا چـوار

[بو هاوریی مەریوانی]

ئەی مشفقی دیرینە لە هـەر کـار خـەبەردار
ئەی عاشقی دیوانو غـەزەل بازیو آشـعار
ئەی مەرهەمی زامانی دلی خەسـتەوو خەمبار

داماوو سەرا سیمە لەدەس گەردشی دەووار

یادی وەتەنت لازمە تا ماوە بەهار (؟)

مەشهورە کە بەم فەسلە ئەلین فەسلی گولانە
وەعدەی تەرەبو شادیو تەفریحی دلانە
بلبل بە نەوا مەدحو ثەناویژی چلانە
وەختی فەرەحو بەزمی هەموو پیرو جوانە

گول مەستو فەلەك مەستو زەوی مەستی جنون کار

شەونم وەکو دورر دانە لە سەر دانە تکاوە
یا خەرمەنی ئەلماسە لە سەر لالە رژاوە
واله وەکو بوکە ، کە بە گول سوامە دراوە
خوینی دلی عاشق لە سەر ئەم خاکە پژاوە

سەحراو کەژو کیوو چەمەن قرمزو گولنار

داوینی چیا بەرگی زومررەد لە بەرایە (؟)
چل تاجی گولی سوری شکوفەی لە سەرایە
دوکانی چەمەن حەسحەسی (قاز)ی لە دەرایە
دارانی جیهان پاکی سەرا سەر لە بەرایە

بادامو بەرو پەلکو دەوەن بی بەرو بەردار

توررك وەکو عاشق لە هەموو داری ئەئالی
بو وەسلی گولە بلبلی بی چارە ئەنالی
خاشاکی دەری باخی بە چاوانی ئەمالی
وەك قاتلی گیراوە لە بو سوچی ئەلالی

بەخ بەخ لەهەوا وەی لەزەوی هەروەکو گول زار

لافاوە بە لیشاوە لە هەورازو لە تەختا

شەوبویە کە خوش بویە لە بن دەربەنی سەختا
لاولاوە کە پیچراوە بە قەد شاخی درەختا
قەقبەی کەوی‌دل گەرمە لە بی‌وەخت‌و لەوەختا
هەی هەی چە زەمانیکە لە بو نەفسی خەتاکار ؟ !

سەف سەف بەسەفا گەورەکچی تازە رەسیدە
لەنجە ئەفروشن وەکو ئاهوی رەمیدە
وەك حوری رضوان‌و لە جەنات گوزیدە
بو کوشتنی عوشاق گەهی قەددی خەمیدە
تیری نیگەهی چاوە بە دل ئەیخەنە سەرکار !

عالەم بە یەکا دین‌و دەچن هەر وەکو مەحشەر
هەك یەك بەمەسەل مانگ‌و یەکی‌هەروەکوئەختەر
هەندی گولەئەمما چ‌گوله ؟وەك‌گولی‌شەس‌پەر
لوقمانی زەمان شیت‌و نەما هوشی لە سەر سەر
ئەگریجەی چین چینە بە حەلقە وەکو رەشمار !

بەزم‌و تەرەب‌و دانسە لە هەر دەشت‌و سەراوی
رەقص‌و فەرەح‌و کەیفە لە هەر گەنج‌و پیاوی
مەی خواردن‌و بەخشانە لە هەر کال‌و کولاوی
وینەی قەدی یارانە لە هەر دیدەوو چاوی
دەستی کوری خوش بەزمە لە سەر گەردنی دلدار !

قانع بەسە لەم بابە ئیتر فاشی فەساحەت
قەد قامەتی مزگەوتی هەتا روژی قیامەت
دەك رانی شکی واعظی دل وشکی نەدامەت
فەوتانی لە دەس کوردی سیا چارە سەیاحەت
گیرودەی ناوداوی هەژاری بی‌و خەتابار !

« لە خەومـــا »

ئەمشەو کە بەختم هاتە سەر ، شیرین جەمالی وەك قەمـــەر
فنجانی مەم قەد نەیشەکەر ، پرسی لە وەزعی من خـــەبەر
هات زو بە زو کردی سەلام ، بالا نەمامی خوش کـــەلام
وتم (علیکم السلام) ، ئەی دولبـــەری شـــیرین سیـــەر
حوریت وە یا جن‌و پەری ؟ سەروی وە یا نەیشـــەکەری ؟
هیندە ئەزانم دولبەری ، بـــالاّ بە چەشـــنی لیـــل‌و پـــەر
تو سوسەنی یا دەســـتە گول ؟ یا داری میخەك‌و ســـمل ؟
ریگەت غەلەت کـــرد ؟ یا بە دڵ ، هاتیتە لای دیوانە ســـەر
چاکی چلونـــی گیانەکـــەم ! شەوقی دڵـــی بوریانەکـــەم
باخی گوڵ‌و ریحانەکەم ! چـــون بو کە هاتیتە ســـەمەر ؟
فەرموی : غـــەریبی دل بەخەم ، بی ماڵ‌و ملـــك‌و بی درەم
گەر بیمە سەر بـــاری کەرەم ، بی فەرقە خاك یا گـــوهەر
هەســـتام لە بو ئیکـــرامی ئەو ، بو ئافەتی ئەنعامـــی ئەو
منیشـــں کـــردم سەلامی ئەو ، روانیم لە پی تا تەوقی سەر
دلم بە ترس‌و شـــەرمەوە ، دەرون بە ئاهـــی گـــەرمەوە
چـــاوم بە تەوقی سەرمەوە ، پیم نا لە ئیشـــی پـــرر خەتەر
دەستم کە خســـتە سەر ملی ، گوشیم دوولا رانی شـــلی
گەســـتم دووچـــاوی پررکـــلی ،وەخت‌بوو کەروحم بیتە دەر
بە نازەوە لیم هاتە دەنگ ، مەکەو لاچو لیم کەوتە جەنگ
روانیم کـــە ئەو گوررا لە رەنگ ، وەك پادشاهی تاجوەر
فەرموی : دەلا ئەی بی حەیا ، نە شیخی شیخ بی یا مـــەلا
نە زاهـــدی نە ئەشـــقیا ، نە شـــاعریکی پـــرر هـــونەر

نــه رەندی نه قەلــەندەری ، نه فارســی نه بــەربەری
کوردیکی پرر دەردیســەری بی‌قیمەتــی وەک‌تــوری‌تەر
کونه فەقی‌ی ماڵان گــەری ، لارو دریــژو بی فــەری
کەی هاودەمی سەوڵی تەری ؟ هوشت له کوی‌یه بی خەبەر
وتم : خانم له ڕای خــوا ، رەحمــی بفــەرمو بو گــەدا
تو پادشــا من بی نــەوا ، بەســیه ئیتــر نــازو کــەدەر
زانی که من شیتی ئەووم ، دانیشت له سەر جیگەی شەووم
حەرامی کرد خوردوخەووم، من‌شــەمع‌و ئەو چەشنی فەنەر
دام‌کەند شەواڵی گوڵ زەری ،دەرکەوت‌سورینی مەرمەری
زاهیر بو خەزنەی پرر دورری ، هەی هەی چ گەنجی کەوته دەر ؟
هەستایه پی حەیتەی زەلام ، لەو مەقسەدەی کردی سەلام
تیکەڵ به یەکتر بون تەمام ، وەك خەنجەرو کــالانی زەر
ئەو کوپره مارەی سەگ دەمه ، هینده له خوی خاتر جەمه
ئەتوت به موری مەحکەمه ، نوسراوه بوی بی شورو شەرر
وەك گورزی دەستی لەندەهور ، تاوی له دەر تاوی لەژور
درری پەردەی گولباخی سور ، کردی به شیوەن‌و چەمەر
کاتی که هەستام لەم خەوه ، روانیم که هیشتا هەر شــەوه
کردم له بوی شین‌و کەوه ، قــوررم پیوا تا تەوقی ســەر
(قانع) تو تەنهاو پرر خەمی ، بی عەشرەت‌و بی هاودەمی
سەد کا زیادی هــەر کەمی ، کوتا که باســی بی ســەمەر

« چەرخ »

جانا گله مەکه ئەسلا له چــەرخی بەد مەجــاز
چــەن عاقــلانی زەمانی هینایه گــیرو گــاز

قانونی چەرخ‌و رەسمی زەمانە وەهابوو،
جاهیل بە کام‌و شادو ئەدیبان بە ئاهو راز
مەسنەدبە دەستی‌حەقە ، هەموو ئیشی‌هەر بەوە
بتکا بە شیتی کیوی ، وەیا ژیری وەك ئەیاز
فەرهادی نا بە کام ئەنیریتە بیستون
خەسرەو لە مولك‌و مال ئەپوشی کەوای ناز
چەند ئال‌و گورری کرد بە سلیمان‌و ئەهرەمەن
تەرویج ئەدا بە شەمع‌و بە پەروانە سوزو ساز
قابل نیە هەرگیز بە هونەر نانی دەس کەوی
ناکا لەدەشتی جەهلەدا فەتاوا چلی پیاز
(قانع) مەتاعی مالی کە هەموو شیعرو نیکتەیە
مەر قورر بپیوی کاکە لە بریتی دەماخ‌و ناز

« هیوا »

عومرەکەم باریك‌و کورتە ئارەزوم پان‌و دریژ
فکرەکەم فکری ئەدیبەو سورەتیشم گیژو ویژ
ئاوی لافاوی خەیالم هیندە ساف‌و روشنە
ئا بیأری خوی ئەکا بی فەرقە لای هەورازو لیژ
بی تەماشاکە لە کوردا دائەپوشی شیعری من
پشدەرو گوران‌و سوران-جافەتی‌و شیروان‌و گیژ
گەر لەنیکتەی‌خامەکەم دیقەت‌بکەی ئیقرارئەکەی
سەر بەسەر یاقوتی‌سورەو شەوچراغی شوعلەریژ
شەخسی وەختی عالمە عالم بە هەر ئەشیا ببی
بی سەوادواتی ئەگازانین هەموی‌دەس‌نویژەو نویژ

(قانعا) منکر ئەگەر فیکری کولی ئـامادە کا
بینە دەر تیغی زمانت هەر وەکو شمشیری تیژ

« رووالەت بینی »

عاجـز مـەبە هـەرگیز لە چەپی چەرخـی ئابنوس
گشـتی بە دەسـتی فەردە مقـاماتو چـارە نوس
(باری) کەمەیلی هەس بە خراپ بونـی مەملەکەت
ئەسپابـی زاهـریـە ئـوردوی تـورکو روسـس
ئایـا لـە حـالو حوکمـی سـلیمـان شـارەزای ؟
یـا خـو لە وەزعیـاتو لە ئەعمـالی فەیلـەقوس !
گشت مەستو ماتی خاکنو بی دەس لە هەر خطـاب
نە پـارە کـار ئـەکاتو نـە زمـانی چاپلوسـس
کـەی مەرهەمـی جەراحـەتی زورابـە تورکسـان
روسـتەم چ سـودی دی لە شـەجاعاتی گیوو توس
نا حەق نثار ئەکـا ، دلو روحـی ئەسـیری عشـق
ناژی بە بیمـی خەلـك سـەفایی کـەنارو بوسـس
یا شیعری (قانعی) چ تەنەعوم بە (قانعی) !
چون بی رەواجە لای برادەرانی لوسو پوس

[ئەگەر مردم]

ئەگەر مـردم وەتـەن لاوانـی تو خوشـ
ئەگـەر هیتلـەر نەما گـاوانی تو خوشـ
مـوخەیەر بم لـە بـەینی تـوو بەهەشـتا
لە جەنـەت دور ئەبـم سـەیرانی تو خوش

هەمــوو حوری موبــارەك بــی بــە زاهــد
لە بــو من هــەر کــچو غیلمانی تو خوش
بــە بــار زیــررم بیــی ناچمــە ولاتـــان
منو ســەر کانــیو ئاوانــی تــو خوشــ
بە من چی ســەیری باغو قەســری لوبنــان
وەتەن ســەحراو کەژو کــیوانی تو خوشــ
چ قــازانجــی لــە بیگــانــە ئــەبینــم
لە بــەر ســودی ئەتو شــیرانی تو خوشــ
ئەگــەر دنیــا نەمــا یەکســەر بــە جــاری
وەتەن گەرمیانو هەم کویســتانی تو خوش
ئەگــەر نەفعــی خصــوصیت تیــا نــەمینی
موبارەك بی وەتــەن دەورانــی تو خوشــ
ئەگەر خو (قانعیشــ) ئەمرو نەمینی
وەتــەن رەبــی وەتــەنخــواهانــی توخــوش

« بی ســــودە »

بی سودە ئیشی بە غەیری خەیالی حضوری تناق
بی کارە کار لە کاری خــەیالاتی پــرر مــەراق
حــاکمکــە قــازییــە بەقــەزایــاتی ســەر ئــەزەل
بی ســودە سەعی لە تەسخیری خوراسان یا عراق
نەقدی ئەمەل ئەگەر بە ســەداقەت دەغەل نــەبی
موستەغنییە لە مــەحەك یا لە زاخی پرر تمــاق
میزانــی حــوکم کە بــە مــقاماتو تەجرەبــە
دەخلی جیــایە بەصر لە شەمو سەمع یا مــەزاق

هینـــدی بەشەر کە قابلە ئەیداتی تەختو تـــاج
هیندی بە نانی وشکەوە ئەیکیشی بەلای تـــاق
باری کەرەم ئـــەدائن بە سلیمـــانو ســـەروەری
ئـــەیـــوب ئیمتیحـــان ئـــەکـــات بـــەتەکـــلیفی‌لایطـــاق
جـــوگەی خەیالە دیتە دەر لە بناوانی کونجی دل
ســـولسی هەیە بە ملکـــی مقالاتـــەوە مـــەزاق
بیســـانو باخـــە عەزیـــزم خـــەیالاتی شـــاعران
بی خوفی نەفسو بردنی بی کەسری جوتو تاق
ئەیـــوانســـەرای خاصـــە دەرونی دلی ئـــەدیب
رتـــە لـــە تەکالیفـــی شمشەکیشـــی یا سیـــواق
(قانع) کیفایەتی حالی ئەتـــویە کـــە ســـالمی
بەخشـــیویە پیت خوا بەیاناتو قەلبی ســـاق

« ئاوارەکەت »

ئەی لە بەختی عاشقی ئاوارەکەت رژدو چـــروك
ئەی کە ضدن ئیشو کارت سەرگرانو شیوە سوك
گەر بە نازو بیتە ســـەرباری کەرەم بو عاشـــقان
سەد کەرەت بیجائەکاشیخ رووئەکاتە سەرسلوك
کوشتە گانت گەرشکایەت کەن لە دەس جەورو جەفا
مور ئەکەن بویان قەباحەت قاضیو مفتیو ملوك
من بە دەورو پشتی یارا ئایة الکورسیم ئەخویند
ئەوبە عیشوە پیی ووتم‌لاچو هەتا کەی نوکەنوك
شیخ ئەگەر بوی شیت نەبی مەعلومە بی ویجدانیە
چون بە دایم شوخو شەنگە بەر مثالی تازە بـــوك

تانو پوی بەندی دڵو جەرگی بە جاری هەڵ چرریم
وەختی رەمزی چاوی خستە هاتو چو هەر وەك مەکوك

« بە خەیـــال »

دوینی بە ئەمەل مالکی ئەملاکی قەجەر بوم (١)
خاوەن دوو هەزار چاوشو ئەرکانو نەفەر بوم
سەحرایی‌و شەس تیرو جەبەل توپو شنەیدەر
گشت مەحکەمی عەرراده لە سەر بەزمی سەفەر بوم
گاهی لە دلا رولە تەرەف بەلخو بوخارا
گەه مایلی تالانی هەموو تورکو تەتەر بوم
قەلخانی سەری سەرکەش ئەم خەلقە شکا یەك
مەنسوری خوا خاوەنی شمشیری زەفەر بوم
گاهی لە رەوشی سەلتەنەتا خادمی قورئان
گاهی بەدرو واعظی گورگینە لە بەر بوم
گەه رەندو گەهی مەستو گەهی ناطقی هوشیار
گەه بلبلی شەیدا لە هەیا هوی چەمەر بوم
عالەم وەکو گوری کە لە ناو میرگو چەمەن بی
بەهرام سیفەت حازری چەند تیرو تەبەر بوم
فیرعەونە لە لای سەلتەنەتم بەچکە شوانی
موسی سیفەتو رووڵەتەرەف ناری شەجەر بوم

« ١ » روژیك قانع لە تەمەنی ١٨ سالان بە سەر تەپولکەیەکی بەرزەوە دادەنیشیت خەیالی گەنجی ئەیباتەوە ، وە بە خەیال ئەبیتە پادشای هەمو دنیا ، کوتو پرر دار فروشیك بە گوی دریژیکەوە لی‌ی پەیدا ئەبی کەرەکە ئەزمرینی‌و قانع ئەبرزکی‌و ! ئەم شیعرانە ئەو خەیالەی دەرئەخەن ، .

وەختی کەری زەرزانی ئەمن داچلەکیمو
هەر (قانعەکەی) قورر بە سەری پرر لە زەرەر بوم

« دوچاری دەردم »

برا وەاللە بە دەردی وا دوچارم
بە بی ئارامو سەبرو بی قەرارم
ئەگەر گریام لە بەر بی هوشی کوردان
مەکەن مەنعم کە چون بی ئیختیارم
تەماشای خوم ئەکەم یەکجار هەتیوم
لە شەرقو غەربەدا بی خەمگو سارم
بەئەحوالت قەسەم ئەی‌کوردی سەرشیت
منیشس وەك‌تو بەبی بادە خومارم
چلون نەگریم بە چاوی خوم ئەبینم
کە بەدگو دیتە سەیری جویبارم
هەزاران ئینقلابم هات بە سەردا
کە چی من هەر خەوالو بوردە بارم
مەلین (قانع) نەزانو زور بلی‌یە
لە قەبریشدا بە وەاللە ئینتزارم

[نەوەی کوردم]

هەموکەس شارەزای من‌بی کەشیرو شیرەزای کوردم
بە دایم گوی بەر ئاوازی دەلیلو رەهنومای کوردم
خوا نەیکا ئەگەر دەزدی زهوری کرد لە کوردستان
وەکو قوچی خلیل اللە بە قوربانو فیدای کوردم
فیدایی من لەبو کوردان خصوصی قەت‌نەبینراوە
بچوکی بەگلەرو شیخو مەلاو شاهو گەدای کوردم

ئەجەل دەستی مـنو داوینـی تو فـریاکەوە زوو بـی
بە خومو روحمو حـازر لە بـو رەدی بـەلای کـوردم
چ باخی پـرر لە گول هــەرگیز نەبینراوە بە بی بـولبول
منی سەودا زەدەش وەك بولبولی شـاخو چیای کـوردم
لە خـزمەت با ، بە جی مابم بە تەیری هەر ئەبم مـەعلوم
کە وابو هد هدی شەهری سـلیمانی سـەبا ی کـوردم
لە سوتانن چ بی باکم کە چون پاش مردنم (قانـع)
لە چاوی ئەهلی دانشدا کلەو روح توتیای کوردم

«شـیـوەن»

ئەی وەتەن دایم خەریکی شیـوەنو گـریاتم
ئەی وەتەن سوتاوی زامی دەردی بی دەرماتم
گەر خوا بوم کا بە وەاللە گیانفیدای لاواتـم
ئەی وەتەن شیواوی حالی قەومی بی سـاماتم
دائیما سەودا زەدەی دەستی خەمو هیجراتـم
خوم ئەزانمچون کەساسو دلبرینو رەنجەروم
خومئەزانم چون دوچاری زامی پرر ئیشو بەسوم
بابزانن یەكبەیەك ئەفغانو تورکو فارسو روم
کوە کەندی بیستونی فـیرقەتی شیرینی تـوم
بویە دایم بی تـەوەفوف جان بەلا گـەرداتم
ئەی وەتەن وەاللە لە بوکی یەکشەوە زیبا تری
تو لە دوسەد کیمیاوو زیرو گەوهەر چاتـری
بو خوماری کەللە بیشك تو لە مەی سەهباتری
تو بە مومتازی لە فیردەوسی بەرین ئەعلاتری

٩٨٤٨

بویــه وەك بلبل هەمیشــه تــالبی گــریانتم

ئەوکەسەی تەنهاوبەبی‌کەس رولەروی‌بی هەرمنم
خەم فروش‌و خەم کرو یا خەم بە کوی‌بی هەر منم
گەر بە راستی بی تەواوی یا دروی بی هەر منم
گەر لە دنیا تاقەتی ئیحزانی توی بی هەر منــم
وا موقیمم ئەی وەتەن وەك شاخی هەوراماتتم

گەر دەمیشم هەلدرن دل نالەوو ئەفغان دەکــا
چاوبەبی فکری‌دەرون چون‌فیرەخوی گریان دەکا
دارو بەردی هودەکەم هەرزیکری یاکوردان دەکا
عەشقی میلیەت لە دلما هیرش‌و جەولان دەکا
ئەی وەتەن بو تو بفەوتیم قوچەکەی قورباتتم

من وەکو ئەسکەندەرم کەوتومە ناو گیژی مەمات
ئەی ئەرەستوی خویندەواران‌غیرەتی بو رریی‌نەجات
ئەی وەتەن وەك‌بەعزی کەس گوی‌نادەمە هات‌ونەهات
گەر لە گەل یادی ئەتودا سەرفی کەم مودەی حەیات
وا ئەزانم مونسی ســەد کەوسەرو عــەدناتتم

قانعا نەزمت پەشیوە داخەکەم فایدەی چــی‌یە
من ئەزانم هەول‌و دادت بی سەمەر داری بی‌یە
هەرچی هاواری ئەکەی‌لای‌بی تەمیزهەر فی فی‌یە
باوەرت بی ئەی وەتەن لافم لە ئەشعارا نی‌یــە
شاعریکی گیــان فیدای ئاوو هەوای نیشتمانم

(دلی خالی)

دل که خـالی بی له خەم من ئـەو دله ویـران ئـەکەم
کەللەیی گەر تەم نەکا   ئەو کەلله بەرد باران ئەکـەم
رو بە ئەشکی خوین نەنەخشی سیمی سادەم بو چی‌یه ؟
جەرگ ئەگەر داخی نەبی ئەو جەرگمە بوریان ئـەکەم
ئەشکی چاوم رەنگ‌و روی شوریمەوه بـردی تـەواو
روی سپیم فرمیسـکه بویه من وەها گـریان ئـەکەم
قـەت لـە پیریمو مـەزانه منەتـە گـەردن کـەچ م
بو تەشەکور رەمزی ئەبروت قامەتم گـوچان ئـەکەم
خوشە تەرکی چاك‌و بەد یاری‌له گەل‌هیچ کەس نەکەی
تەرکی گول بو تەرکی خاری سەر زەدەی دامان ئەکەم
قوچی ئەمرو بو سواری مەحشـەرەو حیفزی وجـود
من له دیـوانی جـەزادا روح‌و دل قـوربان ئـەکەم
زولفی ئەو نازداری خومە ری نـەدەن بیتە بەهەشـت
شەرتە (قانع) تەرکی دوسەد کەوسەرو رضوان ئەکەم

(ئارامی)

که تـو مەئـموری کـاکی خـوم بە ئـارام
مەلی مـن مـەیلی خـومەو پیـاوی ئـاغام
دەسـئاگرسـینی ئاهـی رەعیـەتی کـز
ئەسـوتینی خـەزینـەو مـولکـی پاشـام
ئـەوی تـیری دوعـای مـەزلوم بپیکـی
نەپیکـراوە بـە تـیری روسـتەمـی سـام
لـەشـەستیری نـزولـەی سـەر سـبەینـی
بتـرسەو قـەت مەلـی من پیـاوی ئـازام

ئەگەر چاکەت لە گەڵ بی توشەیە کرد
لە وەختی تر مەلی من یارو کابرام
ئەگەر (قانع) بە گویی شیعرت نەکەم من
بە دینم بی حەیاو مەهتوكو ریسوام

(نابینا منم)

ئەی لە کونهی زاتی پاکت کویرو نا بینا منم !
وەی لە بازاری سیفاتت بی سەرو سەودا منم
گەر خوا ناسی وەهابی پیشەواکان کردیان
قور بە سەر خوم لەم زەمانە هەرزەوو ریسوا منم
هەر کەسی بو خوی تەریقی هەق شوناسی گرتە پیش
کەس نەناسو بەش براوو سەر کزو شەیدا منم
(لیس للانسان الا ما سعی) نەمگرتە گوی
بویە ئیستە موستەحەقی ئاگری عوقبا منم
ئاگری هەولم بە جوشو هەلمەتی حرسم گران
دائیما غەرقی خەیالی پوچو بی مەعنا منم
واعیظی گەر خیری خوی وەعظم بدا من پی ئەلیم
ژاوە ژاوت لابە واعظ ، مفتیو مەلا منم
مژدە بی ئەی (قانعا) رەحمی خوا بو عاصییە !
جا کە وابو موستەحەقی رەحمەتی عولیا منم

(یار)

دلم زنجیر ئەکەم ئەمما لە یاری دل روبا چی بکەم
رەگم وشکە وەکو پوشە لە قوەی کارەبا چی بکەم
کە من پیم پرر لە خاری میحنەتە هەر تاکو بەر ئەژنوم
قەدەم ئەنداز ئەکەم بو لات لە گەل کەوشی وەسا چی بکەم

له ڕوژ بیزارم‌و مەحرەم بە من هەر تاریکی شەو بوو
کە سیبەر هەر ڕەقیبم بی ، لە ڕوژی ئاشکرا چی‌بکەم
زەمانە هەر سەعاتی سەد لیباسی زەحمەتی پوشام
کە بەرگی ماتەمی خوشی بی ، لە بەرگی کەوا چی بکەم
سواری ڕەورەوەی مەرگم ئەچم بو بەزمگاهی گور
ئولاخی عاریەم ناوی لە مەیدانی فەنا چی بکەم
دەمی کوژراوی ئەبروتم ، دەمی خنکاوی ئەگریجەت
ئەبی تاوی خەمیکم بی لە یاری بی وەفا چی بکەم
بە ئاوی تیری ئەبروت شوریا جەورو گوناحانم
لە ڕیوە جەنەتە جیگەم لە دیوانی جەزا چی بکەم
خەیالم بو لە سەر ئەمری مەلا تەرکی مەعاسی کەم
ئەبینم خوی ریا بازە ، لە تاعاتی ریا چی بکەم

[نازەنین]

ئەلا ئەی نازەنین شوخی شوخان
غەزالە تاقەکەی سەر بەندی کویستان
مەکانت کونجی دلمە زور نزیکی
لە بەر چی نابیەی ئاوازی گریان
بە خەم گەر بمکوژی ئەو وەختە شادم
کە خاکیکم ئەبم بە توزی دامان
ڕەقیب بویە ئەزانی من لە لاتم
کە بلبل دائیما وا لە گولستان
لە کوشتنی چون ئەترسم ڕوژی سەد جار
کە لیوی تویە چەشمەی ئاوی حەیوان

دڵو گیانم بە پیشکەشی قاصدت کرد
خراپی کرد هەواڵی دای بە هەزران
زەمانە ئیشیو کاری هەر بە عەکسە
چ نیسبەت (قانعو) عەشقی جەوانان

لە خەڵوەت خانەدا هەرگیز خەیاڵی دڵ روبا ناکەم
بە روتبەی خوم کە فەردی میحەبتم کەس ئاشنا ناکەم
رسومی عشق نازانی چ هەرزەو رەندە پەروانە
لە دوروروح ئەکەم پیشکەشی لەمەجلس خودنما ناکەم
بە فکری هیچو پوچم وام تەمابو دڵ بپاریزم
لە چاوی توم کەوی دولبەر خەیاڵی بی بەقا ناکەم
هەتا جامەی کفن نەبرری کەوای عیزەت لە بەر ناکەی
ئەگەر چی رەسمی ئەیامە ، کراسی بی کەوا ناکەم
هەتا دەستی ئەجەل کومەك بە کارم بی لە دەستی خەم
لە بو دەفعی بەلاو میحنەت لە کومەك مەرحەبا ناکەم
چ فەرقیکی نیە لای من گەدایی یا خو پاشایی
کە هەردو هەر ئەمانەت بی خەیاڵی تەختی شا ناکەم
چ خوشە هەڵتروشکانی لە گوشەی شاری خاموشان
کەوابو ئارەزوی ژینی جیهانی بی وەفا ناکەم
خەیاڵی حورری وا شاری دڵی یەکبارە داگرتم
وەکو بلبل منەتباری گوڵو سروەی سەبا ناکەم
بە رەحمەت بی کە ئوستادم شەوی بو تەربیەم فەرموی
ئەگەر من (قانعم) ناوبی چ بی ئەمری خوا ناکەم

کەمن خەمخوری یارانم یەقین قەت خەم بە با نادەم
وەکو توتی شەکر خورم چ مەیلی خوم بە کا نادەم
وەکو جی پی بە بی بانو دەرو دیوارە کاشانم
کەلاوە کونی ویرانەم بە قەسری پادشا نادەم
لە من ئوستادی سەر مەشقی وەفا دارانی عالەم بم
دلی خاوینو بی کینەم بە زوهدی پارسا نادەم
منی بلبل بنالینم لە کوردستانەدا بو گول
شەهادەی مەکتەبی عشقم بە ئیمزای ئەوروپا نادەم
لە گوشەی زاویەی خەمدا بگریەم بو بە جی ماویم
دووری فرمیسکی گریانم بە لولوی شەو چرا نادەم
دلی خونچەی نەپشکوتم لە سینەی تەنگ با تەنگ بی
هەناسەی عەتری ئەفکارم بە سروەی بای سەبا نادەم
ئەیا ئەی عاشقی فلسو فیداکاری مەرو میگەل
بزانە قەدری مەعنای خوم بە پارەی نارەوا نادەم
ئەوا پاراوی جەرگم کرد بە یەکجاری لە خوینی دل
شەرابی خوینی خوم (قانع) بە بیرەی بی بەها نادەم

[بادە نوشی]

کە دولبەر بادە نوشی کا ئەبی من خزمەتی میوکەم
بە شەو ئاودیری باخاتو ، بە روژ دەفعی چلو چیوە کەم
ئەوەندە یاسو بیزارم لە چەرخو ئەهلی ئەم چەرخە
ئەبی تەقلیدی مەجنونو خەیالی ژینی سەر کیو کەم
چ روژیکە خوا ئەمرو کە هاواری برینداریم
نەویرم بانگی بو هەلدەم بە بولە بولی ژیر لیو کەم

موقەدەر بالی توند بەستم دەری کردم لە ناو یاران
مەگەر ئەمجا بە ناچاری رەفیقی جنیو دیو کەم
کە باخی ئارەزوم ئەمرو نەبی زاهید لە مەحشەردا
ئیتر بوچ ئارەزوی باخی هەنارو قەیسیو سیو کەم
خەیالم وابو گوچانی نەسیحەت هەلگرم بو ران
وەکو موسی لە دەشتی ئەقدەسا شوانانە هەر عیو کەم
شوعەیبیکم نەدی شەرتی شوانیم بو بەجی بینی
ئیتر بوچ خزمەتی رانی بە بی سودو بە بی خیو کەم ؟
چە خوشە (قانعی) ئەمرو لە دەشتی وەحدەتا وەك تو
بە هیوای جەژنی سەربەستی لە خوینی جەرگ پارشیو کەم

[خەراباتی]

شەوی پیری خەراباتی ئیشارەی جامی مەی کرد
تەماشاکە لە ئەم لوتفە ، ! حەوالەی تەختی کەی کردم
لە چولی جەهلەدا خنکاوو تینو بی سەرو پی بوم
بە ماسی بەحری زانینی بە بی تەنکاوو پەی کردم
لە عیلمی بادە نوشی تیپەریم بو زاریو شیوەن
لە ئوستادی کەمانچەو عودو تارو نەی کردم
کلیلی باخیدا دەستم کە چومە ناو گولو گولزار
لە لەرزەو شانە کسکیی بەفرو سەرمای مانگی دەی کردم ١
وەها فیری مەلەی کردم لە بەحری وەحدەتا ئەمرو
لە گورانی بە بالای چەشنی سەرو مەمکی بەی کردم

« ١ » ناوی یەکەم مانگی زستانە بە زمانی فارسی ئیستا وە یاکوردی کون

چ ئومیدی بو یارەبی ، بە تەنها یەك نەزەر (قانع)
بە سولتانی خەیالاتو بە شاهی شاری رەی کردم

[فیل بازی]

بەما ، زور گیانفیدای پارەم بە عەقلم یەك لە حاجیانم
سەلەم دادانی ناو لادیم دەلیلە خەلقی شارسانم
کەشیدەم داوە سیواکم وەکو دانەی فەقیرانە
خرەی تەزبیحەکەم دیارە کە من شاگردی شەیتانم
بە فیلو دەس بررینیشم نزیکە بم بە (حاجی شیخ) (١)
وەرە بنوارە سەیرم کە ، کە چەندە شیخی ریشس پانم
دلم زور لی ئەدا ئەمرو بروم گا جوتی بررفینم
سەگی بکوژم ، کەری بدزم ، کەوابو من لە ئاغانم !
ئەگەر بی رەنجبەریکم بی ئەبی ناوی بنیم (سەگباب)
کە چون خوم باپیر ئاغامو کوری خانی قولی خانم
تەماشای تای ترازوکەم دلم زور خوشس ئەبی کوردە
بە حوقەی ئەستەمول (١) چ شتی بکیشم بو براکانم
بە گەز شا بیکرم چاکە بە گەز شامو (٢) حەلەب بیدەم
ئەمەم زور چاکە بو روژی حیسابو دینو ئیمانم
کە بیتە باری دەم بازیو قسەی زل زل لە مەجلیسدا
وەکو (قانع) بە قوربانی شوانی هوزی کوردانم

« ١ » مەبەست لەو جورە شیخانەیا کە ئەبن بە حاجی
« ١ » سەنگیکی چوکە کە ئیستەشس مامەلەی پی ئەکری لە بازار
« ٢ » حاجیەکان کوتالی پی ئەفروشن چونکە کورتە

ئەما ترسی زەمـانی زوو ئیتـر داخی دل ئـەرژینم
بە هیزی مەعریفەت ئەمرو سوپاهی جەهل ئەرفینـم
بە سەربەستی ئـەوی دەردی دلم بو زاهر ئـەنوینم
لـەمەولا خـانەقا نارۆم بـەمەولا توبە ئەشـکینم
حەقی ئەم کوردە بیچـارە لە چـاو دابەسـتی ئەسـتینم

دلم زور خوشە ئەمرو کە ئەخوینم بی خەم‌و بی هەم
لە کوچەو شارو بازارا لە سەر هەر چیمەن‌و هەر چەم
دە شەرتە مل قەوی بی خیر ئەبی بنچینەکەت دەرخەم
هەمو فیل‌و قومار بازیت ئەبی یەکسـەر بەیانی کەم
ئەگەر سەد دەفعە ماچی کەی قورری ژیر کەوش‌و داوینم

زەمانیکـی فـراوانە ئەنوشـم شـەربەتی تـالی
دەرونم پرر لە ئەشعارو لە ترسـا دەفتـەرم خـالی
شوکر ئیستاکە کوکومە بە چەشنی کوتری مـالی
کەوای پەست‌و نەزانینم درری‌و یەکدەفعە دام مالی
بـە لافـاوی خەیالاتـم نـەمامی عیلـم ئەرروینـم

خەم‌و دەردی زەمانی زو وەها چـاکە کە بـەربادەم
لە سایەی عیلمەوە شانی لە شانی شیخی عولیا دەم
بە سەرچو دەوری مەحکومی‌لە بوحورری تەقالا دەم
لە پیری کون‌و پاشکەوتوی وەکو خوم لازمە لادەم
کـورانی پی گەیشتوی مـەکتەبم ئـەمروکە ئـەدوینم

دەیاشیخ سەد ئەسەف‌بو تونەما شەوقی دلی خوشت
محالە تازە رامم‌کەی بە مـەکرو حـیلەیی بوشـت
بفامە قوربەسـەر چاوت هەلینە والەکـوی هوشـت

ئەگەر تو ئەهلی دینی خوینیعالەم بوئەکەی نوشت
وەرە سەیری دلی من کە ! کە چەندە پاك و خاوینم
خەیالم وایە تا ئەو روژە ئەمرم حورووسەربەس بم
بە روح دوژمن بە ئەخلاقی رەزیلو پیاوی ناکەس بم
دەسم ببرن لەسەر نوسین لەسەر حەق خوشە بیدەس بم
لەسەر ئەم پارچە شیعرانەم ئەگەر گیراوی مەحبەس بم
دەمێکە حازری دارو شەلاخو ئەزیەتو جوینم
لە روژیکو لە دایك بوم بە پاکی بومو خولقاوم
بەلام چی بکەم بە زنجیری ئەسارەت بەندو خنکاوم
وەتەن سوینم بە کویستانت لەروی دنیا هەتا ماوم
وەکو ماسی بە سەربەستی غەواسی گیژو بن ئاوم
لە بنکی بەحری فکرا گەوهەری عەنتیکە دەر دینم
لە هەرلا شو ری مەجنونە بزانە حوسنی لەیلایە
کە چون هەر کەس بە ئومیدی وصالی یاری رسوایە
دلی من بو تورەقی کوردسانە شیتو شەیدایە
بە دەستی چەپلە لیدەم داخەکەم دەنگو تەقەی نایە
گەلی کەس وا ئەزانن خەو ئەبینم یا ئەراوینم
سەرم گەرمەو بە بانگی بەرز ئەلیم ئەی میلەتی هوشیار
تەماشا کەن لە ئەوزاعی زەمانو چەرخی چەپ کردار
مەلی باوکم وەها ژیاوە ،منیش هەر وا ئەکەم رەفتار !
فلیمی سینەما چەرخە ، ئەگورری روژی سیسەد جار
دە چی بکەم کەس بە گویم ناکا ، کە ئاغا نیمو مسکینم

« پینج خشتەکی قانع لەسەر شعری مفتی پینجوینی »

لە سایەی عیزەتی نەفسم لە پاشا مەرحەبا ناکەم
لە ئەربابی کەرەم دورم بە کەس خوم ئاشنا ناکەم
کراسی چەرمی خوم ئەدررم سوالی سەر کەوا ناکەم
ئەگەر چی لەحظەیەك دەردو خەمو قەهرم بە با نادەم
الهی زور شوکور ئومیدی نانی من لە شا ناکەم

لە توزی ئاشەدا (١) غەرقم لە تەوقی سەر هەتا ئەژنوم
نە ترسی ئەمری ما فەوقو نە مەحکومی بەراتی توم
بەلام چەند خوشە ئەو توزە کە هەر خوم ئامرم بو خوم
لە سایەی زەحمەتی قاچو سەرو شان و دەسو ئەژنوم
لە بو کەس چاو لە بەر نیمو خەیالی ریی ریا ناکەم

براکەم فرسەتە ئەمرو بلی بەو یاری دیرینم
لە سەر هەر دینی من ئەمرم ئەویش هەر بیتە سەر دینم
کە چون نیرانەیە فکرو خەیالی زیندەگیو ژینم
لە بەر تالی زەمانەو شەربەتی ئەشعاری شیرینم
هەتا ئەم دو تەعامەم بی خەیالی شەکرو چا ناکەم

چ خوشە تا ژیانت بی لە لای کەس کەچ نەکەی گەردن
عەرەق برژی لە ناو چاوت لە ریگەی کاسبی کردن
بە شەرتی سەر بە سەربەستی لە مەیدانا بە دەر بردن

(١) لەو کاتەدا کە ئەم شعرەی وتوە ئاشەوان بوە لە دیی سەرکان

بەشالی خاکەکەم رازیم‌و ئەیپوشم هەتا مردن
لەفاسون و گەبەردین تا ئەبەد سەلتەو کەوا ناکەم
لەبەر پەستی گەلی کوردە کەوا رەنج‌و تەقالامە
لەسەر ئەم هوزە چل ساله بە تەنها هەول‌و داوامە
بەتالانی لە دەس دەرچو سەفای ئەم زەیدو ماوامە
مەلای‌و خویندەواری خو رەووشتی خومو باوامە
کەچی من ئارەزوی نان‌و ژیانی وەك مەلا ناکەم
لە داخ ئەم چەرخە کەچبازە هیلاك‌و سینە چاك چاکم
وەکو تەیری هەلو ، لی‌ی دا کزو غەلتانی ناو خاکم
بە بی‌هوشی ئەسوریمو ئەلی‌ی سەر گیژی تریاکم
وەها غەرق مەراقی پرر جەخاری کاری ناپاکم
ئەگەر خوم بم بە لوقمان (١) سەد یەکی دەردم دەوا ناکەم
دە شەرتە شەرتی مەردی بی لە دنیا تا حەیاتم بی
نە هیوای سەر قەلەمدانەو نە ئومیدی خەلاتم بی
لەسەر ئەم حالەتی خزمە ئەگەر بیتو سوباتم بی
بە ئومیدم بە سەر بەستی لە حەشریشا نەجاتم بی
لە دونیادا کە هیچ کەس توشی ئازارو بەلا ناکەم
قەناعەت چاکە وا چاکە بساچینم بە شوربای
کەوای تاقەی منەت لابەم ، لە بەر کەم شال یا جاوی
لە بو دانەی تەماعکاری نەکەومە گیری هیچ داوی

---

(١) — مەبەست لە لوقمانی حەکیم بووە .

ئەگەر شیعری بلێم‌و نەشری کەم هیچم لە کەس ناوی
لە فکرا پەیرەوی مەرحومی زاتی شێخ رەزا ناکەم

هەزاران ئافـــەرین مفتی لە رەفتارو لە ئایینت
بە وەللە حەیفە تو بمری‌و مەلا هەل کاتە تەلقینت
لەگەل توتنچی تیکەل کە ، دە قانع شیعری رەنگینت
ئەگەر مفتی یەکی پەیدا نەکەی هاو فکرو هاو دینت
بلی تا هەم شکاتی گەردشی چەرخی لە لا ناکەم

« روو لە مەهوەشان نەك سادە روخان »

گەر نەلین دیوانەیـــە یەك شورشی بەرپا ئەکەم
حوکمی چەرخی کەچ‌مەدارو گونبەدی خەضرا ئەکەم
ئارەزوی وەسفی قەدی قەد عەرعەری زیبا ئەکەم
حەز لە پیچی لارە پیچی فاتـەوو ســـەلما ئەکەم
حەز لە لەنجەو وردە رەوتی ئامینـــەو عوزرا ئەکەم

هەر کەسی ئەربابی عشـــقە خوی لە سادە لا ئەدا
من کە مفـتی علمی عشـــقم دوینی فتوام وا ئەدا
رەنفەتی شیرین بە شیرو زەحمـــەتی کسرا ئەدا
گەنجی باداوەر لە گیژی بەحـــرەدا بەر با ئەدا
عاشقانـــە حەز لە نازو نازشـــی توبا ئەکەم

لابە گود لە ، ئیش لە پەرچەم بی زررەی پویلەو بلور
شەق لە لیوی بی غەزیم‌و کولمی بی سوراوی ســـور
قول بە بی خرخال‌و زیررو ، ســـینە بی ملوینك‌و مور

نامەوی بورە زەلامی وەك سەپانی شـــارەزور
مەیلی گرارەو پاپلەی بانی ســـەری مینا ئەکەم

پەلکە شوررم دەس کەوی چیمە لە سەر بی پرژو بال
سەد کەرەت خوا بی بری رومەت بە بی سپیاوو خال
عەشقی سادە ساردە بیشك هەر وەکو ئاشی بەتال
هەر زرەی لەرزانەیە دەرویش ئەخاتە بەزمی حال
ئیشتیهای غەمزەو نەزاکەت ، نای‌و ، ئوف‌و ، لا ئەکەم

کورر کە روت‌و قوتە ئەسلا هیچ مەزەو تامی نیە
بی قەتارو گوار چەناخ‌و سلسلە شـــەوقی چیە ؟
داری لیمو هەر کچە ، بی مەمکە کورر داری بی‌یە
بو یەکی لی‌ی تی بگا لەم شیعرە وەسفی کافی‌یە
حەز لە زیرەی سەرسەریی رابعەی ئاغا ئەکەم

وەرنە سەر سەیری نەزاکەت یارەکەی جلوە فروش
تازە بوکی بـانەیی یاخو لە شیخی کونە پوش
گەر بە نازو چاوی دە خا ، خانمی دل پرر خروش
شیخ بە ریش‌و میزەرو ســـمتی چلون نائیتە کوش
ئەهلی وەرە لیك سەیری وەلوەلەی دنیا ئەکەم

بویە خوشـــە خەلوەتی تەنها زرەی لەرزانە بی
کچ وەکو شەمعی منەوەر ، کورر وەکو پەروانە بی
کەە لە بەزمی بوسە بازی ، کەە مەیی پەیمانە بی
خەلوەتیکی چول‌و خالی وەك عیبادەت خانە بی
قانعم ئەمرو خەیـالی دولبەری فەردا ئەکەم

« قانعو تاوسی تانجی »

تـاوس منو تو هەردوکمان پیرین
یەك لە یەك بەد تىر مـاتو زویرین

من دوعا بو نـان تو دوعا بو من
دوس دینە سەیرمان چ جیـای دوژمن

تـاوس ! ئەزانم حـالت بی حالـــە
هیچ خەفەت مەخو وا نیوەی سالـــە

پینج شەش مـانگی تر ، بە ئیزنی خوا
یا جوتی هیســـر ، یا خو جوتی گا

ئەخەمـــە زەوی جوتی پی ئەکەم
بە تیرو تەســـەل نـانی توش ئەدەم

کەواکـــەی بەرم حەوت سال تەواوە
هیچ کەس نازانی لە چی دوراوە

سالی تر ئەیـــکەم بە جـــلی بەرت
با کولنج نەکەی ، نەداتە ســـەرت

بەلام وا ئیستـا فەصـــلی زســـتانە
وادەی کلیلەی بەفری کویســـتانە

دەسا بتبهنم ئەی شـــیرەکەی خوم
کەرویشكو ریوی چلون ئەگری بوم

مەنـــوارە بەوا کزو دامـــاووم
هەتـــا بمینـــم عاشـــق بە راووم

« وەلامی تاوس »

قانع هیچ کەسی نازانی تو چیت !
لە من خرابتر دائیمە برسـیت

نە شیخ ، نە مەلای ، نە نومی ، نە بەگ
تو خوت نان بخو ، چیت داوە لە سەگ

تو کونە ئەقی‌ی پەروەردەی مزگەوت
ئەوەنـــدەت دیوە لە لارو لە چەوت

ســـەد هەزار شرریم بە نیوە شررت
دەســـتم بە گونی کوتـەکی کوررت

ئەو وەختە زانیم کە تو بی نانی . .
لە من خرابتر دل پەریشـــانی

کە خەریك شیعری ، شیعریش نەگبەتە
ژینی شـاعران خەیلی زەحمەتـــە

تا تو شـــاعر بی‌و من تانجی تو بم
لەمە خرابتر ، هەر رەنجـــەرو بم

وا من خەریکـم لە برسا ئەمـــرم
لە بـاتی کەرویشك مەر گونت بگرم

« سەربازی »

سەر لە بو سەربازی چاکە نەك لە بو چەتفەی گران
دل لە بو خەمخوری چاکە نەك لە بو میهری کچان

چاو ئەگەر فرمیـکی خوینین دانەرێژری بو ولات
دەك بە کویری هەر بمینی تاوەکو ئاخر زەمان

دەم ئەگەر هاواری هوزی خوی نەکا پرر بی لە قورر
سینە وەك کوتر نەنالی دائیما پرر بی لە ژان

بویە شانم پی ئەوی باری خەمم بو هەل گـــری
یا زمانم بویـە چاکـە بیری وەك تیغی دەبان

بو جلیت بازی قسەو مەیدانی فیلو دەس بررین
شاسواریکم بە چەشـــنی روستەمی مازندەران

بیتە سەر باری کەرەم یەکدانە جۆ نادەم بە کەس
خوم بە جویەك ئەیفروشم ئاوو خاکی نیشتمان

من بە دەم میلەت پەرستم خزمەتی کوردان ئەکەم
خوینی بابیشـــم ئەرێژم بو تەماعی یەك قەران

ئافەریـنـــم بارك اللہ ئیشی خومـــە چاوو راوو
دوودلو ، سێ دولبەرو ، چوار مامەلەو ، پینج شەش زبان

تاوی غاندیم بو وەتەن تەرکی هەمو خوراك ئەکەم
تاوی شیخی خانەقاو تاوی جەردەی سەر مـــلان

تاوی ئەم‌بینی ئەفەنـدیم عەتـــرو سابونم هەیـــە
لەحظەیێ سەیرم ئەکەی شیخو مەلاو ریشیکی پان

هەر شەوی پارەم بی تەقلیدی سەد خەیـام ئەکەم
هەر سەعاتی مەی نەبو بەرمالو شانەو تەیلەسان

تاوی کوردم رانکو چوخەو میزەرو پەستەك لە بەر
گاهی شەپقەو گەه قەلە گاهی خودەی سەر گران

« وەسیەت بو کوتەك »

روله وەسیەت بی کە مردم سەیری ئەم ئەشمارە کە
هەفتەیێ جاری تەماشای شوری ئەم گوفتارە کە
بابی خوت رەفتاری چون بو توش هەر ئەو رەفتارە کە
روله قازانجی عمومی‌و ، پشت له خاوەن پارە کە

بیرە مەیـــدانی دلیری هەر وەکو شیری ژیان
جەرگی دوژمن هەلدرەو بیرە وەکو تیغی دەبان

روله لانی فەیلەســـوفی لی نەدەی هەرگیز بە دەم
نوکەری هەرگیز نەکەی بو حاکمی رومو عەجەم
چی لە دلتایە مەترسە بیخە سەر نوکی قەلـــەم
گوی نەدەی روله بە جەورو ئیش‌و ئازارو ســـتەم

راپەرە بانگی بدە بو خزمەتی کوردی زمان
بەرخی نیر بو سەر بررینە نەك لەبو دوشین‌و ران

روله دایم چاوەروانی هەلمـــەتی شـــیرانە بە
دوژمنیکی زولە کوردی نوکەری بیگانە بە
هەر بە هیوای دەنگ دلیری‌و ژینی سەر بەستانە بە
کەوتــــە روژی خوی خەریکی تولەیی دولانە بە

روحی شیرینت دەرینە بو دەوای دەردی گران
رو کەرە قەندیل‌و ئاکو هەر بلی یا نیشتمان

کەلورو سور سورو گەشکی‌و شاری کرماشانەکەت
بەختیاری‌و مەنمی‌و هەم شاکەلی‌و شیروانەکەت

مـای دەشتو باجەلان و سـانی هەورامانەکەت
پژدەرو ، بلباسو ، هەرکیو ، جافەتیو ، گورانەکەت
دەس بە دەس یەکترگرن بو یەکتری وەك پشتیوان
تی بکوشن بو ژیانی کوردو خاکی کوردسـان
رولەکەم خویندن بخوینە مەکتەبە دەرمانی کورد
تیگەیشتن مەرهەمـە بو زامی بی سامـانی کورد
لاپەرەی میژوو ئەزانی چون بوون شیرانی کورد
باسی بابا ئەردەلان و زەنـدیو بابانی کورد
ئەوروپا نوسیویە بو تو یەك بە یەك وەك داستـان
توش بە چاکی رایگەیینە بو نەخویندەی کوردەکان
ئەو ژیـانە کەی ژیانە ؟ وەك کەوی بەندی قەفەس
ژیر چەپوکی رافزی بیو ژیر دەسەی پیاوی تەرەس
پەت لە مل بیو رات بکیشن هەر وەکو تانجیو مەرەس
نـامەوی ئەو جورە ژینە دەك خوا نەیدا بە کەس
قەف قەفی حەلقەی کەلەبچەت هەلبرە وەك پـالەوان
خوتو مندالت بە کوشتدە ! بو رەواجی کوردسان

« لە گەل بولبول »

ئەی بولبـولی بیدانە منو ئیوە هەژارین
هەر دوو وەکو یەك موتەزری فەسلی بەهارین
تو چەشنی منو من وەکو تو بی کەسو کارین
دامـاوو کزو دەر بەدەری کوچەیی شارین

یا بەندی قەفەس‌خانە وە یا ویلی دیارین !

من قور بەسەری دەستی فەلەك چەرخی جەفاکار
تو دل بەخەمی دەردی گول‌و خونچەیی گولزار
من دەر بەدەری فتنەیی جاسوسی خەتابار
تو بی پەررو بی بال لە دەس زولمی لقی خار
هەر دو بە یەکو چاکە بلیین ، دیل‌و هەژارین

تو شیتی دل‌و من بە هیوای بەرزی ولاتم
تو مەستی گول‌و من بە فیدای عەزم‌و سوباتم
بەم جورە ئەروم شەرتە هەتا ماوە حەیاتم
تا دەس نەکەمە گەردنی ئاواتی نەجاتم
روم نایی بلیم زادەیی شیرانی شکارین

من شیوەن‌و گریان‌و ئەتو شورو تەرانە
تو بەزمی سبەینان‌و منیش ئاهی شەوانە
من بو وەتەنی بی‌کەس‌و تو دانەو ولانە
بنوارین لە بو سورری کەچی چەرخی زەمانە
بی سوچو خەتا بوچی وەها بی بەشی یارین ؟

ئەی بولبولی هاودەردی خەفەت‌باری دەرون ریش
توش هەر وەکو من بی‌کەس‌و بی‌یاوەرو بی‌خویش
هەر دو وەکو یەك پەست‌و بریندارو جەفاکیش
کەی بی کە بریتی دلی هەر دو بی ساریش
بی باك بلیین ئیمە لە ناو گیتی دیارین

قانع من‌و تو و ، بلبل‌و خه‌م ، چه‌شنی برا بوین
بو یه‌کتری ئه‌م چواره ته‌واو پشت‌و په‌نا بوین
هه‌ر یه‌ك له بو ئه‌و سیانی تره زور به وه‌فا بوین
بوچی من‌و خه‌م ئیسته له ئه‌و دوانه جیا بوین
بولبول له گول‌و ، گول له چل‌و ، ئیمه له خارین

« شعری کچه‌کانی قانع »

ئیمه که کچین دولبه‌ری دلداری جیهانین
خونچـــه‌ی چه‌مه‌نی باخی گولی کوردانین
ئه‌ستیره له روی ئیمــــه چلون خه‌جله‌تی نـابی
روشـــن‌ترو پرر نور وه‌کو مانگی جوانین
وه‌سلی حه‌ره‌می ئیمه له بو خـادمی کورده
بو بی هونــــه‌ری خاکی وه‌ته‌ن نه‌صي حه‌رامین
بی قیمه‌تـــه لای ئیمـه یه‌قین به‌رگی چویت لی
عاشق به هونه‌ر مه‌ســـتی غه‌مزه‌ب تیغی ده‌بانین
شه‌ق له‌و کوره وا ده‌س به خه‌نه‌و مه‌یلی حه‌مـامه
قوربانی کوری ســـه‌رکه‌شی کوردانی زه‌مانین
وه‌ختي به سه‌فا سه‌ف ئه‌به‌سین روژی سیاحه‌ت
مایل به کوری کوردی وه‌کو شـــیری ژیانین
ئه‌م ده‌رپی له پیمانا ، له پی‌ی بی هونه‌ری خاك !
ئه‌م ئیشه له سه‌رمانه له‌سه‌ر به‌د دل و ناپاك

ئیمە کە کچین قور بەسەرو ماتو حەزینین
بو بیکەسی ئەم خاکە جگەر زامو برینین
ئەی کومەلی گەنجانی موسەما بە منەوەر
بو مەرگی وەتەن ئیمە هەمو ئەلبسە شینین
چون ئیوە هەمو بی خەمو بی بیری ولاتن
ئیمە بە غەزەب دل بە خەمو دیدە گرینین
سەد کاشکی لە جیی ئیوە سەفی ئیمە بووایە
ئەتدی کە چلون حازری مەیدانی یەقینین
داخمان ئەوەیە ئیمە ژن و ئیوە پیاون
ئیوە بە هونەر ( ) ئیمە مەتینین
هەر روژی کە ئیوە بە ئەمەل سەیرو سەفا کەن
ئیمە هەمو بو ئیوە خەریک زاریو شینین
ئەم دەرپی لە پیمانا لە پیی بی هونەری خاک !
ئەم ئیشە لەسەرمانە لەسەر بەد دلو ناپاک

ئیمە کە کچین هەر بە کچی عاجزو پیرین
داماوو سەراسیمەو بی شەوقو ئەسیرین
قانع بە هەمو تەبعی غەزەل خوانییەکەی یو
شاهیدە کەوا ئیمە هەمو ماتو زویرین
ئەفسوسە کە ئیوە کورری مەیدانی نیزاعن
زور یازوخە بو ئیمە خەریک نان و هەویرین

شـــیر دەرچی لە غابات ئەگەر نیرو ئەگەر می
لکن ئەمە زور عەیبـــە کە بی پشتو ظهیرین

دوبێ کچێ ئەیووت بە کچانی وەتـــەنی کورد
ئیعلانە ئەیا هــەرچی کەییرینو ســەغیرین

ئەم دەربی لە پیمانا لە پێی بی هونەری خاك
ئەم ئیشـە لەسەرمانە لە سەر بەد دلو ناپـاك

« قانـــعو کەرەکەی »

کەریکم بـــو ، چ کەر ، وەك باوو بوران
کەریکم بو ، چ کەر ، بار کیشی دەوران
کەریکم بو ، چ کەر ؟ جەشـــنی ســـەیارە
کەریکم بو ، چ کەر ، وەك شـــیری مەیدان
کەری نوحی نەبی باپـــیری ئـــەم بو ،
لە گەل گوێدریژی عیسا خالو خوارزان
بە لاشـــە بەرزو زك ئەستورو ســەرزل
کەفەل گورج و پەراسو چیخ و گوی پان
شـەقاو دارو ذوشانـە بـەرز و مـل قنـــج
کلك شور و سپی توك و قەوی دان
لە کەوشـــی سم هەتا لاری رەفیسـکەی
خەتیـکی موستەقیم بی کەسر و نوقصان
شەوی پیم ووت : چلونی یاری دیرین
ئەوا سەرما بزوت دەستم بە داماں

ئیتر زستان و کاتی دار کیشانه
وەکو سالانی پیشو بیرە جەولان
نە نانم هەس ، نە شەکرم هەس ، نە چایی
نە بەرگی خوم و ژینی باقی خیزان
هەمو هەر چاوەروانی هیمەتی توبن
بنرکبنی بە بارو و بییتە مەیدان

« وەلامی کەرەشین »

وتی : قانع ، ئەسەف بو بی حەیابیت
حەیا زور خوشە بو پیاوی بە ویژدان
بە کام جی ؟ کام گەورر ؟ کام نالو بزمار ؟
بە کام رەشوەو جلو جلبەندو کورتان ؟
ئەمە چەند سالە من بارکیشی ئیوەم
بە خەو نەمدی جەوالی ئالفو دان
وەسای نالبەندی من وەك تەیری عەنقا
نەبینراوە لە روی دەورانی دەوران
بە ئەو نالە قەسەم نەتدا لە ژیر پیم
بە ئەو جویە قەسەم نەمنایە ژیر دان
قەسەم بەو گازە نەمدیوە بە عومرم
بە ئەو چەکوشە کە نەمدی مەر لە لیدان
ئەبی خیرم نەبی غەیری زەررە زەرر
ئەگەر وردیشی کەی ئەعزام بە کوچان

(شعری تور)

کو کو کوردم ، ززوانم لللاڵە ، تەتەواو
نە نەزانی ، بمالی ، کککردم خخراو
ر ڕەفیقم سـواری بیا بون و منیش
ر ر روژی مەمەمەیدان کە کە کەر دینمە تاو
بو نەجانی هو هو هوزم لە لە باتی تتفەنگ
سسیواکو رر ریشو کەکە کەشکولی شکاو
لەلەلا خوی مەمەلامو نەنەنەمزانی شـق
غەیری باسـی بمارو قەتەتەورو حەحەسـاو
قققطرەو زەزەکاتو یەیەیاسینی نەخوش
ئەئەئاگر ، جەجەحەنەم ، بیلیسەی بە تەتاو
پپپردی صصراطو هەهەهەنگوینی بەهەشت
حوحوحوری ججوانو میمیمیوەی تەتەواو
دددریژی جەجەجالو کوکوکورتانی کەری
کوکوشتن مەمەسیح و عەعەعەسای بیناو
ئە ئە ئیشك بمال و گگگرتن شە شەوە
هە هەمالی ژ ژنانو بیونی بە چە چاو
ئە ئەمانە بە بەیانم کککردن بە شیعر
لە منالی خەخەریك بوم هە هەتا بوم بە پیاو
قانعا شیعرت بە ساتی قیمەت و نرخی نیە
تو ئەمانە کە بە لالی ناوی خوت خەیتەوە ناو

« گریان »

براکەم حالەتـــم گریانە ئەمـــرو
دڵو جەرگم تەواو بوریـانە ئەمـــرو

بە یەك لەحزە دوســـەد حالم ئەگوری
تەماشـای حالەتـــم سەیرانە ئەمـــرو

لە بـاخی مەزرەعـــەی ئیقبـالی لارم
لە خەم کو کو وەکو خەرمانە ئەمـــرو

ئەوەندە حیزە بەختی شومی نەحســـم
لە بەختم واعظیش شـــەیتانە ئەمـــرو

گـــروفتارم بە دەردو بی پزیشکم
تەداویــــم هەر خەمو گریانە ئەمـــرو

ســـتارەی بەختی نەحسم وا لە گوما
لە عەقرەب تالـــەم میزانە ئەمـــرو

خەمم تاجو سەرا پەردەم نەخوشـــین
دەرونی دل تەواو ویرانـــە ئەمـــرو

وەکـو (قانع) خەیـالی گەورەیەم بو
کەچی ئیستە خەمم بو نانە ئەمـــرو

« تی هەڵکیش لە گەل حـافظ »

عاشقی دل بە خەم نەکەی ! هەواو خەیالی خوردو خەو
(بادە دلگشا بجو ، تازە بە تازە نـــو بە نـــو)

کاتی کە یارت دیتە لات لە گیژی خەم ئەتدا نەجات
(بو سەستان بە کام ازاو تازە بە تازە نو بە نو)

چیته لە سیحری عابدی ، یا وشکە زهدی زاهدی
(بادە بخور بـــە یاداو ، تازە بە تازە ، نو بە نو)

تو هەر دەمي مەرارەتی ، ئەو هەر شەوی نەزاکەتی
(نقش‌و نیکارو رەنگ‌و بو ، تازە بە تازە نو بە نو)

قانع ئەگەر موشـــەرەفي حضوری یاری خوت ئەوی
(قصـــەء حافظش بگو ، تازە بە تازە نو بە نو)

« دیسان تی‌هەلکیش »

تو خوا زلف خەناوی زەمانی وەسلت کامە
(إني رأيت دهراً من هجرك القيامة)

ئیزهاری عشق‌بازی تا کەی بکەم بە بی سود ؟
(ليس دموع عيني هذا لنا العلامـــة)

من ئیمتیحانی بەختم نەکەم وەلی ئەزانـــم
(من جرب المجرب حات به الندامـــة)

ئەی دل لە یاری بی مەیل ، بی مەیل بە! چونکە راسە
(فی بعـــدها عذاب فی قربهـا الندامـــة)

صوفی ئەلی بە بی رەنج وسالی دولبەرم هەس
(والله مـا رأينـــا حباً بلا ملامـــة)

دوینی لە بەختی من یار چار شیوی شەرمی لادا
كالشمس في ضحيها تطلـــع من الغمامـــة

قانع لە شەوق چاوی عاشق بە پیالە مەی بو
(حتى يذوق منه كأساً من الكرامة)

(مەریوانـــم . . !)

مەریوانـــە مەکانی مەهـــرو خانــە
مەریوانـــە وەکو باخی جینانە
مەریـوانـــە بەهەشتی روی زەمینـە
مەریوانە کە نایابی جیهانە . .

برا سەر چەشـــمەکەی وەك سەلسەبیلە
بە عەینی خاکەکەی فەردی زەمانە
لە ناو ئەو دەشتەدا گۆلی زریبار
نمونـەی چاوی لیـــلی عاشقانـــە

هەوایی موعتەدیل کویستانی پرر گول
بە مل باقی ولاتـا ، ئاسمانە
بەهەشـــتە ئاوو خاك و باوو ئەرزی
کچانی حورو کورر غیلمانیـانە . .

ئەمە زور فەخرە بو خاکی مەریوان
موئەریخان ئەلین جیی ئاردەلانە
ئەمیر حەمزەو (١) هەلوخانو (٢) قوباد بەگی (٣)
یەکا یەك جیگە دەسیان تیا نیشانـە

جەنابی ناری (٤) فەرموی خاکی ئیمە
قەدیم تا ئیســتە جیگای شـاعیرانە
خەیالی و (٥) شیخ ـەعیدو (٦) خاتو خورشید (٧)
مەلا نابی (٨) کە شعری چەن جوانە

فەریق‌و (٩) ناری هەر دو بەحری عیلمن
لە گشت لایەك هونەر هایان عەیانە
بە فارسی‌و عارەبی‌و کوردی‌و تورکی
بە چوار زمانە ئەدەبیاتیان عەیانە
لە قەرنی پیشوا کاری مەریوان
موحەقەق خارجی شەرح‌و بەیانە
زمان کوا قوەتی شەرحی ئەدا کا
قەلەم کەی قابلی ئەو داستانە
بە هیچ قانع هەمو وەسف‌و ئەناکەت
کە ئیستە مەنزلی بیگانەکانە

---

١ ــ ئەمیر حەمزەی بابان کە لە دیار بەکر شکا گەرایەوە مەریوان لەوی قەلاو خانویەکی کردەوە خیزانەکەی تیا حەسایەوە خوی دوبارە هوجومی بردەوە سەر دوژمن لە شاری (بەعقوبە) شەهید کرا .

٢ ــ هەلوخان کوری کەریم‌خان کورەزای سورخات شایە کە پایتەختی شاری زەلم بووە ، لە دەوری هەلوخاندا حوکمرانی ئەم بنە مالە گەورەیە وەکو ئاردەلانی بی لە زەلم گویزاویەتیەوەو لە مەریوان دانیشتوە وە ئیستە ئاثاری قەلایەکی زور گەورە لە مەریوان‌دا هەیە وە بە ناوی هەلوخانەوە مەشهورە ، لە بەر دەم قەلاکەدا وارشی مزگەوتە کونیك هەیە زور گەورەیە بە مزگەوتی هەلوخان مەشهورە ، لە سالی ١٣٣٧ ی کوچی لافاوی باران بەردیکی لە وارشی مزگەوتەکە دەر خستبو کە ئەم شیعرە فارسی‌یەی لەسەر نوسرا بو : ــ

« مسجدی عالی هلوخانی   حیفش این است میشو دفانی »

٣ ــ قوباد بەگ ، قوبادی کوری فەیروزە کە بابا ئەردەلانە ، ئەسلاً لە تایەفەی (ماموبی) خەلقی دیی (سیامبوه) یە کە دییەکە لە بناری شارەزور لە ناحیەی (خورمال) و قەزای (هەلەبجە) ، کاتی کە تورەق کرد جیگەی حوکمرەوایی خوی هینایە مەریوان ، لەسەرکەوتنی ئەم پیاوە گەورەدا من هیچ نانوسم چونکە ئەگەر سەد یەکی تەرجومە ئەحوالی بنوسم ئەبی کتیبیکی تەئریخ دابنیم .

٤ ــ ناری ناوی مەلا محمدە وە بە (کاکە حمە) مەشور بووە . لە دیی (بیلو) دانیشتوە ئەشعاری ناری بە کوردیو فارسیو عەرەبی وەکو ئەستیرە لە ئاسمانی ئەدەبیاتا ئەدرەوشیتەوە ، بەلام لە عیلمی عەرەبیدا یەکەمی زەمانی خوی بووە .

دەستی شکاووم هەر وەکو وەجاخی کویرە یەکیکیش نەبو لە کوردستانا تیبکوشیت هیندی لە دیوانەکەی چاپ وە بلاو بکاتەوە تا ئەم پیاوە گەورەی کوردستانە ناوی گوم نەبیت ، من بەش بە حالی خوم ئەتوانم بلیم قانع ئیستیفادەی ئەدەبی زور لە خزمەت ناریدا کردوە .

٥ ــ خەیالی شاعریکی کونی مەریوانییە لە دەورو بەری سەدەی دەهەمی هیجریدا ژیاوە ، ئەوەی کە لەم زاتە بە نرخە بەجی مابی قورئانیکو دیوانیکی شیعری خوی بە خەتی خوی جی مابو . بەلام هەر دووکیان درراونو پەرپوت بوون ، دیوانەکەی دلوپەی باران شوریبویەوە ئیستیفادەی کەمتر لی ئەکرا . . بە شیعرەکانیا وا دەر ئەکەوی کە پیاویکی قەلەندەر مەشرەبو وەتەن دوست بووە . لە زور مصرعیا

ئەخویندریتەوە کە شکاتی لە زولمی زەمانە کردوە ، وا دەرنەکەوی کە دو سێ دەفعەیەك کەوتوەتە بەر تالانو برروی (قزلباش) و (ئەردەلان) .

لە ئاخری قورئانەکەیا سەرەتای خوی وا پیشان داوە کە خەیالی ناوی (شـیـخ محمد) ە و کوری (شـیـخ حەیدەر) ە لە ساداتی کونە پوشـینو لە دیی (سەڵەسی) لە ژوروی روژهەلاتی قـەلای مەریوانەوە ژیاوە .

٦ ـ شیخ سەعید کوری شیخ محمدی دولاشە لە ساداتی (کابل) ی مەریوانە باپیری قانعە ، ئەم شیخ سەعیدە زانایەکی زور گەورە بوە وە تصنیفاتی زوری هەیە بەلام زور تریان لە عەقایدا بووە ، شاعریکی زور پایە بەرزیش بووە زور تری شیعری بە هەورامی وە لە سەر تەرزی قەدیم وتوە . دو جەلد تصنیفی هەیە لە عیلمی تجویدا ، یەکیکیان بە زمانی فارسی ئەوی تریان بە زمانی کوردی ، قصایدی شیخ سەعید کە بە عەرەبی وتویە زور تر لەهجەی شاعرە عەرەبەکانی زەمانی جاهلیەت ئەکات ، ئەتوانم بلیم شیخ سەعید ئەگەر لە ناو عەرەبدا بوایە لە (امرء القیس) و (حسان) کەمتر نە ئەبو ، بەلام هەمو جەوهەرەکەی هەر وەکو شاعرەکانی تری کوردستان لە گوشەی کەلاوە کونەکەدا فەوتاون .

٧ ـ خاتو خورشید کچی شـیـخ مارف (کەولوس) و لە ساداتی « ئەرراتەوەن » ە چەپوکی روژگار مالی باوکی خاتو خورشیدی فری داوەتە شاری « سنە » . خاتو خورشید بە منالی لە لای « فاطمە خانی » ئەردەلانی مەشهور نراوەتە بەر خویندن ، وە لە فارسیدا مونتەها دەرەجە بە قووەت بووە . باوەی مەعلوماتیشی لە عیلمی عەرەبیدا گەیشـتوەتە

ئەندازەیەك کە لە عیلمی « نحو » و « صرف » و « بەیان » و « منطق » و « عقاید » دا زور بالا بووە . . وە خو و رەوشتیکی بە زوانی فارسی تصنیف کردوە کە ناوی ناوە « تربیەی مادران آینده » .

لەو کتیبەی خویا بو پاراستنی ساواو بە خیو کردنی منال دەستوریکی داناوە ئەتوانم بلیم مەگەر دکتوریکی زانا تەربیەی وا بنوسیت وە دیوانیکی لە پاش بەجی ماوە زور لە دیوانی « مستورە » ی مەشهور جوانترو بەرز ترە . بەلام چونکە خاتو خورشید لە ناو عەشایەردا دەورەی زیندەگانی بەسەر بردوە بلاو نەبوەتەوە ، وە لە عیلمی قالی تەنیندا کە پیی ئەلین « تەون گەری » یەکەمین ئوستادی زەمانەی خوی بووە . . تەنانەت چەند نەخشیك لە قالیدا کە بە بیری خوی دروستی کردوە وە ناوی ناون « خورشیدی » ئیستەش لە ناو تەون گەرەکانی ئیراندا بە عەینی ناو مەشورن . . ئیمە ویستمان کە بو نمونە چەند غەزەلیکی بنوسین بەلام وەخت مساعد نەبو .

٨ ـ مەلا ئابی ، ناوی شیخ محمدو کوری شیخ سعداللەیە کە شیخ سعدالله مالك بووە لە دیی « بەرقەلا » و « جەلیلە » دا ئەم شیخ محمدە تەریقەی نەقشبەندی بووە وە ژیانی بە ئیرشادەوە رابواردوە ، تصنیفات لە هەمو عیلمیکدا زورن بەلام ئەوەی کە بە چاپ گەیشتبی عەقیدەیەکی کوردی یە کە نزیکەی حەوت سەد شیعر ئەبی وە ناوی ناوە « روشنی دل » بە فارسی و کوردی و عەرەبی و تورکی شیعری هەیە . .

٩ ـ فەریق ناوی مەلا رەسولە خەلقی دیی « قوخە مامو » یە لە بەیتی شلیرو بانەدا ، ئەم زاتە لە مەریواندا گەورە بووە وە هەر لەویشدا

پی گەیشتوە ، لە هەمو علومی عەرەبیدا مەلەوانیکی تەواو بووە ، بە کوردیو فارسیو عەرەبی شیعری هەیە بەلام بە چاپ نەگەیشتوون .

— خەنجـــەر —

[پینج خشتەکی قانع لە سەر شعری کوردیك]

هەوای سەر شاخو کوێستانم پزیشکی دەردو عیلەتمە
خوا ئاوا بی ئەم خاکە کە مایەی ژینو صحەتمە
دەررەبی کوێری کەی هەر کەس لە سەر فەوتانی جەنەتمە
نیشانەی تیری زیللەت بی ئەوی بەد خواهی میللەتمە
دە غەرقی گێژی نەگەت بی ئەوی دوژمن سەعادەتمە

بە دەستی خوم نیە وەاللە لە دیوانی خوا کوردم
لە ناو شیخو بەگو میرو مەلاو شاهو گەدا کوردم
تەماشای جەوهەری منکەی ئەزانی ئاشکرا کوردم
بە کوردی بومو خولقاوم هەتا روژی جەزا کوردم
لە سەر ئەم بیرمە ژینم ژیانیکی حەقیقەتمە

فیدات بم کوردە بو خاکت چ بی عەیبەو چەنی دلگیر
ئەگەر خاکت نەسوتینن بە ناری حیلەوو تەزویر
بەهەشتیکە کە ئیحتیاجی نیە هەرگیز بە جوگەی شیر
وەتەن زور خوشە قەدری بی نهایەت نایەتە تەقریر
لە لای عالەم کە دوزەخ بی بلند تر سەد لە جەنەتمە

تەماشای پیرەمەگرون کە دەماخی چەندە سەربەرزە
لە باخانی تەبیعەتدا گوڵاڵەی سەد هەزار تەرزە
تەماشای ئایەتی خوا کەن لە ئەوسافی وەتەن رەمزە
بە بورهانی کەلامی حەق بە دل حوبی وەتەن فەرزە

کەسێ مونکیر بێ بەم قەولە نەزانینی لەسەر خەتمە

وەتەن دیوانەکەی خوتم بەلاگەردانی بەر پیتم
ئەگەر بیتو قبولم کەی بەدل سەربازی سەر ریتم
جگەر سوتاوی لاوانی بەبی مالو بە بی جیتم
لە باخی عشقی میللەتدا فیداکاری نەکەم شیتم

فیداکاری لەسەر ریی هیوشی سەیلی موحەبەتمە

چ خوشە زەحمەتی زور زور لە پاشان رەحمەتی تیا بی !
چ شیرینە دەوای تالی بەشەرتی صیحەتی تیا بی !
نەبونی خومو ئەولادم قبولە عیزەتی تیا بی
بە روح کیشانی خوم رازیم روفاهی میللەتی تیا بی

بە بی ژینی وەتەن ژینم ژیانیکی مذلتمە

خوا بو خاتری جەمعی وەتەن خوا هانی دل پاکان
بە خوینی ناحەقی کوژراوی ئەشکەوتانو بن بەردان
بە حەقی حەزرەتی پیغەمبەرو سی جزمەیی قورئان
بژی کوردو بمینی تا قیامەت خاکی کوردستان

بە عەونی ئەو خوایە خالقی فکرو تەبیعەتمە

« رولەی کوردم »

من کە رولەی کوردەکانم تورکو تارم بو چی‌یە
تا برای پشتیم بێ یاری لە مارم بو چی‌یە

تا کلاشی بەنچنی ژیر مەحکەمی خوم دەس بدا
قوندەرەی تەسك و تروسك و لارو خوارم بو چی‌یە

تا کتیبی وەسفی خاکی کوردستان ئینشا بێ
وەسفی رکن ئابادو نەهری رودبارم بو چی‌یە

تا سەبیلی زەردو سوری فیتکە دوری خوم بێ
فاتە فلتی نیرگەلەو توپی سیغارم بو چی‌یە

شەربەتی هەرمی لەت و دوشاوی شوکەم دەس کەوی
ئارەق و تریاکی هەر وەك زەهرە مارم بو چی‌یە

ئەی کە شومشالە عەزیزم سەد گرامافون ئەژی
سوزی شمشالم بێ من عودو تارم بو چی‌یە

رانکو چوخەم دەس کەوی چیمە لە فاسون و حەریر
جاوی خومالیم بێ چ بێ توجارم بو چی‌یە

بانی خیلان ئاوەدان بێ ، بو قەلەم بو کوردەکان
تازە ئیتر ئوچی پیسی بەد نیگارم بو چی‌یە

تا بێ بەفراوو میرگ و چیمەن و ئیلاخی خوم
ئاوی سویرو دررکە زەردەی گەرمە سارم بو چی‌یە

تا تەماشای قامەت و لەنجەی کچی کوردم بێ
حوریو غیلمانی صوفی مفتە خوارم بو چی‌یە

تا هەژاری نەکەکو وەك قانعی پەیدا بی
دەفتەری ئەفسانە کونی پرر لە عارم بو چی‌یە

« بەهـاری »

ئەمروکە مەوسمی سەیرانی نەو بەهـاری‌یە
ئەمروکە روژی دەستەی یارانو یاری‌یە
ئەمروکە روژی زەوقە لە ئەربابی ئەهلی دل
ئەم روژە روژی قەهقەهی جامی خوماری‌یە
ئەمروکە روژی کەیفو نیشـاطە لە عالەما
ئەمروکە روژی جەژنی هەمو کوردەواری‌یە
دامێنی کیوەکانە لە سەد رەنگ ئالو وال
سەر بەندی شاخەکانە بەگول نادیاریـــە
فەراشی بای شەمالە چەمەن زیبو فەرر ئەدا
زوراعی هەوری تالە خەریك ئاو یاری‌یە
هەر خونچەیە بە کەیفو دەماحە لە سەر چلا
هەر بولبلی هەژارە کە ئیشو کاری زاری‌یە
هەر دەنگی دەفە بە عەیشەوە وا حەسرەتا ئەلی
هەر رەنگی کەفە لە نەهجو مقامانی ناری‌یە
هەر گوی‌یە پرر ئەبی لە سەماعی روبابو نەی
هەر نەفسە زل ئەبی لە شەرارات‌و هاری‌یە
هەر میشکە پرر ئەبی لە خەیالی وەتەن وەتەن
هەر کوردە مات ئەبی کە چلون دەردی کاریە

هەرکەس لەژێنی خوی بە تەواوی موفەرەحە
ئیلا کە ئیشی کوردە کزیو بەردە باری‌یە

زەلە ئەسیری جەورو ئەزانین لە عالەمـا
شەلە کە ئەشکی حەسرەتو نالینی جاری‌یە

تاجی نگینو عزەتی بەر بادە تانـــجەرو
سیروانە ئەشـــکی خوینی بە ایلی فواری‌یە

کویستانی کوردستانە بەگریانـــەوە ئەلی
ئەی وای ئای های چ دەردیکی کاری‌یە

قانع لە حەسرەتی خزمانی کوردە هەر ئەلی
ئەم کارە کاری کوردە ! ئەوەك کاری باری‌یە

« پینج خشتەکی »

کوردستانە بیشەلانی شیرەکەی مەیدانمە
خاكو بادی نیشتمانە بیشـــکەی لاوانمە
کوردسانە مەکتەبی ویژدانو هەم عیرفانمە
درکو دالی کوردسانە سوسەنو ریحانمە
گەرمە سیری کوردسانە شەربەتو فنجانمە

کیو و کویستانی ولاتی کوردسانە جەنەتم
خاکی خاوەن رزقی کوردە دایکی پر شەفقەتم
ئاوی ساردو نانی زورو نیعمەتی بی زەحمەتم
کەی وەکو خەلقی لەخاکی خەلقەدا پرمینەتم؟!
هەر ئەلیم ئاوا بی یا رب جەنەت الەدنانمە

قەسری فیردەوسی بەرینە باخی هەنجیرو هەنار
خاوەنی حەوزو حەیاتو مەرر مەررو جوگەو چنار
کەوسەرم جوگەی دەلینە ، یا بناری سەرچنار
چەمچەمالو بازیانم مەسکەنی شیرین سوار
بی تەماشای شارەزور کە چالی دەخلو دانمە !

(فەخری رازی) بی بە بی کەس حورمەتو قەدرت نیە
سەد کرورت بی کە خوت ماقول نەبی سودی چی‌یە ؟
مولکی بی خاوەن عەزیزم هەر وەکو داری بی‌یە
با کەوانیش خوش پیکی موضتەری لوبی ژی‌یە
کوا پیاوی تی‌بگا لەم شیعرە بی مەعنانمە ؟ ! .

قانعم ئەسپی خەیالم چەندی تر سەرگەرم ئەبی
مشتەری ئەشعارەکانم قەررنی تر بی شەرم ئەبی
ئەی ئەسەف هەر تاکو بەردی رەق تەواوی نەرم ئەبی
چەند هەژاری دل خەیالی داخلی سەر تەرم ئەبی
من ئەبی چی بکەم کە ئیستە ئارەزوی مەیدانمە ؟

« مناجات »

یا محمد لیو بە بارو دل بە بریانم مەکە
ئەی رەئیسی هەر دو دنیا دیدە گریانم مەکە
دەستە ئەژنو و چاوە ریگەی دەستی یارانم مەکە
من کە ئالی توم زەلیلی باری عصیانم مەکە
غەیری قاپی رەئفەت ... بو کەس سەنا خوانم مەکە

ئەی‌شوعاعی شەمس‌و کەوکەب شوعلەیی ئەنواری تو
زینەتی (جنات عدن) شبهە ی روخساری تو
ئەی بوراق‌و تاج‌و رەفرەف خەلعەتی ئەتواری تو
ئەی مەسیحا چاوە ریگەی نوقطەیی گوفتاری تو
بەش برراوو بی نصیبی لطف‌و ئیحسانم مەکە
ئەی خولامی بارەگاهت قەیسەرو داراوو جەم
وەی لە دیوانی جەزادا شافعی جوملەی ئومەم
مەسنەدی ئەو رەنگی بەزمت کەوتە ژور لوح القلم
ئینتیزاری فەیزی لوتفی تون هەمو عورب‌و عەجەم
غەیری ئالی طاهرینت دەستە دامانم مەکە
تو کلیم‌و تەکیەگاهت عەرشی ئەعزەم میسلی تور
قاب قوسینی لە بەینا ما ، بە تیکەلی نورو نور
باعثی تەزیینی قەسرو جەنەت‌و سیمای حور
روژی مەحشەر چون بە باری نەگبەت‌و بیم بو حضور ؟
سا لە بەر خاتر حسینت دل پەریشانم مەکە
واسطەی نوتقی بەعیرو موقتەدایی مورسەلین
شاتری مەیدانی فەزلت سەد وەکو روح الأمین
ریزە جویی خوانی لوتفت سەد هەزاران عاکفین
یا رسول الله بە حەقی ئال‌و بەیتی طاهرین
سەر کزو ئاشفتە حالی دەستی شەیتانم مەکە
مەخزەنی ئەسراری غەیب‌و رەهبەری ریگەی هدا
خاکی ریگەت (کحل ما زاغ البصر) بو ئەنبیا

شـــارقی بورجی نبوەت شـــاهبازی کبریا
رەحمی خێرت بی بە (قانع) تو یەو زاتی خوا
کوا خەلاتی ؟ موستەحەقم روتو عوریانم مەکە

«فەسلی پایز»

ئەی وەتە پایز[1] بە خێر بی چونکە ئیستا باوەمە
گەرمو ساردی فەسلەکەت عەینەن دلەی شیواوەمە
بارەشت ٦اهی دەرونو هەورت هەر وەك چاوەمە
نم نمی باران ئەباری وەك تکەی زوخاوەمە
شاخو داخی تو نمونەی جەرگی هەل قرچاوەمە

گیژەلوکەی سەر ملانت وەك هەناسەی پرر گرین
تەم لە سەر کویستانەکانت دوکەلی قەلبی حەزین
ساردی ئەشکەوتو موغارت وەك دەرونی پرر برین
پوشی وشکی دەشتەکانت بەندی جەرگی ئاگرین
بەرگە ریزانی درەختت عومرەکەی نەوتاوەمە

ئەیوەتەن با پیکەوە هەلکەینە سەر گریانو زار
تو لە بو گەنجانی لادیو من لەبو لاوانی شار
تو لە داخی هەلپەرینو ، من لە داخی عودو تار
ئەشکی خوینین دا بریژین هەر وەکو هەوری بەهار
گەر حەیام بی خوینی جەرگم شەربەتو شەکراوەمە

ئەیوەتەن کوا نەعرەتەو نرکەو گورەی شیرانەکەت
کوانی قانونو نیظامو دەبدەبەی بابانەکەت

بوچی ون بو عیلم و عەقل و سنعەت و عیرفانەکەت
جاهل و مادونی خەلکن سەر بەسەر خیزانەکەت
ئەی وەتەن سا گوی‌گرە لەم شیوەنە لیشاومە

ئەی وەتەن هیندی بە ناوی تویەوە جاسوسی تام
ئەی وەتەن بەعزی لە داخی تویە بو بەپەندی عام
فکری خومت بو بەیان کەم موختەسەر ئاخر کەلام
شەرتە تا تو بی حەرام بی زیارەتی (بیت الحرام)
شارەزورە جیی سەعی و مروەو سەفاو پرر تاومە

ئەی وەتەن خو من بە ناحەق سەرکز و ئاوارە نیم
روڵەکەی خوتم بە پاکی دوژمن و خوینخوارە نیم
چونکە روڵەی کوردسانم وەحشی و پەتیارە نیم
وا مەزانە کەوتە روژی خوی وەها بیکارە نیم
سەیری مەغزی دوژمنت کە تیکەلی خویناومە

هوزی کورد یا خوا نەمینم بو هەناسەی سەردتان
بو خەم و ئاهی دەرون و بودلەی پرر دەردتان
بو لچی وشك و بە بارو رەنگ و رومای زەردتان
دور لە خوی بی شوینە مەجنون چولە شاخو هەردتان
شیوەنم سەر مەشقە کوردە بو وەتەن کیشاومە

ئەی وەتەن تو مەملەکەت بوی کەی وەها ویرانە بوی ؟
کەی ئەسیر و ژیر چەپوکەی دوژمن و بیگانە بوی !
بەینی بین‌الله وەتەن هەرتاکە بوی مەردانە بوی !
عەسری پیشو بیشەلانی کومەلی شیرانە بوی

من کە ناروم خوشی عەسری ئاردەلانت داومە
ئەی وەتەن ناو بردنت بو من یەقین شیتانەیە
شیرەکەت بو پارە ئەمرو خادمی بیگانەیە
من کە بی پارەم دوسەد کوشش بکەم ئەفسانەیە
ئەی وەتەن خەلقی ئەلین پیم (قانعی) دیوانەیە
ئەی خوا چی بکەم لە بو ئەم میلەتە فەوتاومە

« چاوی یار »

مەستی چاوی یاری خوت بی تا قیامەت غەفلەتە
مردنی ئەو مەستیە زور چاتری هەر صحەتە
گوشەگیری زاویەی عەشقم لە ئاوینەم چی‌یە
چونکە عەکسی خوم ئەبینم بو خەیالم کەسرەتە
پاشی سەد خەرمانی خەم هەر خوشە چینی مەینەتم
بو خەلەی ئومیدەواری عەشقی یارم ئافەتە
خو زەمانەش وەك منە هەر حەز بە تەنهایی ئەکا
نابینی بی وجهە دایم دوژمنی جەمعیەتە
بو سەری وەعدەی وصالت هاتو چو مەردی ئەوی
رویەم بو پیشو جورئەت ! بو دواوە زەحمەتە
پیالە گەردن کەچ ئەبی بو شیشەوو هەر وا ئەلی
ئەی مەلا گیرندە بو بەخشندە زور پرر مەینەتە
ئاوینەم بو روشنی پی لازمە نەك بو عەکس
مالی تاریك بی چرایی چاتری سەد صورەتە

وا ، لە پیریدا چەمیتو (قانعا) لادە لە عشق
ڕش لە دەشـتی عشقبازی بێ بەهاوو قیمەتـە

« هـاو دەردەکەم »

ئەوەي مەحرەم بە دەردم بێ سـەبایە
ئەوە دەس خانە سـەر شانم عەبـایە

کراسیکی سەبوریم کردە بەر خوم
کرژی جەرگم سوتانی هـەر کەوایـە

تەپو کوی دوکەلی دڵە لەسەر سـەر
ئەڵی تـاجو نیشـانـەی پادشـایە

چەواشـەی چەرخی چەپگەردە ئەبینم
لە بیری خەم نەچوم هەر وەك برایـە

فەلەك بەردی بەسەرما دا پزیسکەی
لە تـاریکی شـەوی بەختم چرایـە

کە من مولکی نەبونی مولکی خومە
لە پیش چاوم هەزار کسرا بەکایـە

هەتـا دورری نەفیسی نکتە خوش بێ
مەڵین (قانـع) لە دنیادا گەدایە

چاوەکەم مەغروری هەر وا یا خەتای نازداری‌یە
نازە وا ئالوزە چاوت یا لەسەر خونخواری‌یە

خەم لە من دیوانـەتر بو شورشی دلی کە دی
دەردی دل دەردی گرانەو عیلەتیکی ساری‌یە

ئاوری شان‌و بەروکی خوم ئەدەم شەیدا ئەبم
چون بە ئەشکی خوینی جەرگم قرمزو گول ناری‌یە

ناتوانی پی لە ئەشکی خوی نی‌و تی‌پەرر بکات
مەشرەبی عاشق لە سەر رەسم‌و مقامی هاری‌یە

من بە شوین دلما گەررام شوینی بە خوین دوزیمەوە
چون لەراوچی گوم‌ئەبی سەیدی کە خوین‌جاری‌یە

(قانعی) بویە لە هجرا خەو لە چاوی ناکەوی
قاعدەی حەسحەس وەهایە کەوتە شەو بی داری‌یە

« یـاری نازدار »

فراقی یاری نازارە ئەساســـی بی قەراریمــــە
خەزانی عومری بی‌مایەم لە فەسلی نەو بەهاریمە

فەلەك وا تەفرەقەی کردم لە سەر جیگەو مقامی‌خوم
نە هەر جاری کە ئەم جارە ژمارەی سەد هەزاریمە

زەمانە وا چرای بەختی کوژانومو بە یەکجاری
ئەلی‌ی توشەی قەبرساری شەوی جمعەی مەزاریمە

لە تاریکی خەم‌و دەردا سروشکم ری بەکوش نابا
بە واژونە بەسەر شانا فوارەی ئەشـــك باریمە

ئەگەر وەعدەم بەمەحشەر پی‌بدا دولبەرگەلی‌شوکرم
لەسـەر پردی سیراتیشا خەیالی ئینتیزاریمـــە

به هجرانت ئەگەر قەتام نەکەی بی‌مینەتە ئەی شوخ
لە وەصلا روح ئەبی پیشکەش بکەم گەر لافی یاریمە
پەیاپەی بەندی دل‌دەر دینی خویشم قەت لە خو ناگەم
کە چون من دائما مەیل‌و خەیالی سەنگساریمە
(تنبه) گەر نەبم هەرگیز مەکەن مەنعم بە زەخمی دل
بە دینم (قانعا) عەینەن نیشانەی کوردەواریمە

[فەسلی بەهـــار]

ئەی وەتـەن دیـان بەهارەو ئارەزوی سەیرانمە
مەیلی هاژەی قەلبەزەی بەفراوی کویستانانمە
نیشتیهای بونی گول‌و ، گول سوسەن ، و ریحانمە
ئارەزوی سەرکەوتنی لاوانی کوردستانمـــە
گەر چی بو جەهل‌و نەزانین شورشی گریانمـــە
نیشتیهای سروەی نەسیمی سوبحی سەر کوسار ئەکەم
ســـەیری خالی ئال‌و والی ئاهوی تاتار ئەکەم
ئەی وەتەن وەقتم بە یادی تویەوە ئیمرار ئەکەم
پیر لە ئەیامی زەمانەی زەندی‌و قاجار ئەکەم
دەردەکەم دەردی گرانەو دەردی بی دەرمانمە
ئەی وەتەن باخچەی تەبیعیت کافیە بو جەنەتم
مەنزەرەی سوبحی جەمالت شاویـــە بو محنەتم
تو پزیشکی دەردی دلمی بویە روو لە صحەتم
لا ئەبا بونی وەنەوشـــەی چیمەنت سەد عیلەتم

لیو بە بارو دەستە ئەژنو سەر کزی کوردانمە

ئەی وەتەن بەرلین بەکەر سوسەن‌و یەسرینی تو
لوندەنیاوە پارس بەلی فدات بن بو هەوای شیرینی تو
کەی قەلەم تحریر ئەکا شەرحی گولی رەنگینی تو
بونی عەتری خستە دنیا نرگسی نورینی تو
رەبی ئاوابی وەتەن چون (جنة العدنان) مە

هوزی کورد ! ئەمرو بەهارە کەی بەهاری ئیمەیە ؟
کەی وەتەن گولزارو باخ‌و لالەزاری ئیمەیە ؟
کەی سلیمانی هەلەبجەو کویە شاری ئیمەیە ؟
خور نشین رەنگ زەردە گوبژە دەردەداری ئیمەیە !
کویر نەبوم ئەیلولە تالەی سەر پەررەی چاوانمە

ئەسری قاجارە لە جەرگم زامی سەختی کاری‌یە
بو براکانی (شیمالم) ئەشکی ئالم جاری‌یە
رولە رومە بو شوکاک و کار و پشەم زاری‌یە
سوری خوینی لوور لە هەوری ئاسمانا دیاری‌یە
روژی ئەمرو یادی روژی وەیسەوو پیرانمە

دوی لە قەبرا نەوجوانی تازە نەو خەت هاتە دەر
ئاوریکی دا نواړری بو سەراسەر دەشت‌و دەر
نەعرەتەی پیکاو بە دوو دەس دای لە سینەو تەپلی سەر
بوچی وا پاش کەوتوە کوردی دلیری پرر هونەر
ئەم ولاتە بی‌کەسە کەی خاکەکەی جارانمە ؟

ئەی وەتەن بێ شەوق و زەوق ئیشی بێ ئەولادییە
بیستون بێ نازە ئەمرو کاری بێ فەرهادییە
رەبی خەسرەو کویرو کەرر بێ وا لەسەر بێدادییە
بو هەمو کەس دەورە دەورەی حورریو ئازادییە
ئەی خوا تا کەی ئەسیری خەلعەتی نیشتمانمە !
ساقیا سا دەی بە یادی چاوی دولبەر بینە مەی
بو فەرەح تیکە لەسەر یەك بیرە گەردش پەی بە پەی
قەت مەخو ئیشی زەمانە بیر کەرو کوا تاجی کەی ؟
کوانی گورزی قارەمان و دەبدەبەی شیرانی رەی ؟
(قانعا) ئەمرو و سبەینێ ، نەوبەتی گوررانمە

« سەر گەرمی »

لە پیش چاووم هەموو عالەم بە چەشنی پەررە کاییکە
سەرم گەرمە لەمەستیدا چ دەر بەستی کلاویکە
هەمو مولکی بەلاو میحنەت بە تەنها مولك و تاپومە
کەسی وا بێ لە ناو شارا چ دەربەستی سەراییکە
بە غەیری خەم کە خواردنمە ، نەهارو شام و بەر قلیان
لە ئەنعامی خوا حصەی ئەمن تەنها نیگاهیکە
لە ئاسمانا بەلایی بێ لە پیشا دیتە مالی من ! !
بەلای غەیبی لەگەل مندا عەجایەب ئاشنایکە
بە چەن زەحمەت یەکی هاودەم ئەبینم تیگەیشتوو بێ
کە وەختی دیتە گوفتوگو لە بەختم نەررەگاییکە

ئەوەنـــدە یاس‌و بێزارم لە عالەم چولی‌یە جیگەم
سەفی نەگبەت لە چوار دەورم بە عەیبی وەك سوپاییکە
دەخیلت بم لەدەس میحنەت فیرارت قەت نەبی هەرگیز !
لە بو دەفعی خەم‌و خوصە بەلا پشت‌و پەنـاییکە
ئەیا مل هور بە مەهتوکی مەفکرە سەرکزی بی دەست
کە چون دەرمانی چەن دەردو برینی زل گیاییکە
لە دورو پیم ئەلین (قانع) پیاویکی مل ئەستورە
بە دیقەت بین تەماشا کەن کە هەر فرمیسك‌و ئاهیکە

« فەسلی زستان »

ئەی وەتەن زستانی ساردت وەك هیوای کوردانمە
روت‌و قوتی دارەکانت وەك گروی لاوانمـــە
بو کلیلەت قور پیوم وەك قوری سەر شانمە
بەفرو بارانـــو بلوکەت هەر وەکو گریانمە
تو خەریکی مردنی بویە منیش دوا گیانمە
خوبی گەرمم سارده بیشك هەر وەکو بەفراوی تو
دل وەکو یەخ بەندی تویە بو نیشانەو ناوی تو
روحەکەم بو دەر نەچی بو گولشەنی فەوتاوی تو
ئەی وەتـەن چون دانەمینم وا کزو داماوی تو
کوردە سا دەی بین بگریەن شیوەنی نیشتمانمە
ئەی وەتەن سەد حەسرەتا بو غیرەتی عەهدی قەدیم
بو صلاح‌الدین‌و عادل بو قوبادو بو کەریم

کوانی نەعرەی روستەمت کوا بیژەنی بی ترس‌و بیم
شیرەکانت مردن‌و بی کارەکان ساغ‌و سەلیم
نەگبەتـە دو چاری شانی کوردو کوردستانـمە

ئەی وەتەن هیچ خەم مەخو روژی ئەبی بو ئاخری
دەستی بەیضا دەر کەوی سحری ئەمینی سامری
چون سەراسەر گەوهەری نەك جەوهەری هەر ئاگری
کی ئەلی دەشت‌و دەرو کیو و کەنەك داناگری
ئەمرو با وا بی براکـەم چون نـەوەی شیرانمە

هوزی کورد تا کەی بە غەفلەت تا بە کەی مەستن لە خەو
تا بە کەی خوخواردن‌و دوژمن بەیەك وەك هوزی کەو !
روژی روناکت لە بەر چی تاریکە وەك نیوە شەو !
تاوی چاوەروایی ئەم بی‌و گاهی خزمەتکاری ئەو !
ئەی وەتەن تولەت بە ئەستوی فیتنەوو دو زوانمە

جەهل دورانی دو چاوی بازی تەررلانی تەوار
کوردەکانی خستە پاش بیگانـەوو تورك‌و تەتار
هەر زەمانی چاوی بەر بو کوردی رەندی هوشیار
جا تەماشا کە لە لرفـەی پیادەوو هەلمەت سوار
شاهیدی ئەم ئیدعامـە دەبدەبەی بابانـمە

(قانعا) میلەت هەموی کویرە ئەبی کی بەر کەوی ؟
میلەتی کوشش لە ریش‌و پرچ ئەکا چون سەر کەوی
کوردی جیماو چون لە ناو بیگانەکانا دەر کەوی

ئەی خوا ئاهو نزولەی خاکەکەم مەحشـــەر کەوی
جا ئەزانی کی‌یە رو رەش بەردەمی یەزدانمە

حەمدی

« پینج خشتەکی قانع لە سەر شعری حەمدی صاحبقران »

شوکری خوا کە پەردەیی میحنەت دڕرایەوە
پەتروی بڕبڕی عاشقی شـــەیدا کولایەوە
دوبـارە جەژنە ئاگری عوشرەت کرایەوە
بلبل بە خەندە دیت‌و دەلی (دەی) برایەوە
شاخی درەختی عومرە شکوفەی ژیایەوە

جوش‌و خروشی هەورە کەوا هاتە زارو شین
نەعرەی سەدای بەرقە ئەنرکینی ئەو بە قین
سەیرانی سەیرە ،گولالە بە دو چاوی پڕر نمین
تەقلیدی دیدەکانی منی کردوە زەمین
هەر کویرە شیوە کە چەشمەیی تیدا ژیایەوە

سولتانی بەفری شـاخە پەریشان و ماتەمە
ئوردوی سەهول‌و زوقمە ، کلیلەی هەمو خەمە
روژی نەجاتی وەحشی‌و سەیرانی ئادەمە
نەورۆزە ، جەژنـە ، بویە چراخـانی عالەمە
یا ئاگرە لە عومری « شتا » چو ، کوژایەوە

دارانی لا نزارە هەمو هـاتـە زمانـ
کیکف بە سوزو سازەوە بانگ ئەکا لە ئەرخەوان

بروانه سوچی باخ‌و له سروه‌ی بەری بەیان
عەرعەر لە لەنجەدایە لە رەقسایە سەروەکان
بەرگی چەمەن لە رەنگی زومورڕەد کرایەوە

نرکەو گوزرەی‌شەمالە کەهات چەشنی شیری نەرر
چوزەی بنی درەختە لە دوژمن کە کەوتە گەرر
کورر نا خەلەف نەبو کە نەترسا لە شورو شەرر
(خیر الخلف) نیهالی لە جی‌دایە سەوزو تەرر
داری ، بە بەفروبادی زمستان شکایەو

ئازیزە بانگ ئەکا بە سەدایکی نەرمەوە
بروانە بو چنور لە شاخا بە سەرمەوە
بەم پەستیەش ببینە گرەوی لی بەرمەوە
گول دەستی یاسەمینی لە مل‌دایە بە شەرمەوە
فەرموی زەمانی بلبلە با بیتە کایەوە

ئەیامی تولە سەندنی سولتانی نەو بەهاری‌یە
ئەم روژە روژی میوە ، کە زنجیری داربی‌یە
کوانی وەنەوشە لە کویدایە دیار نی‌یە ؟
وا تی‌دەگەم لە بەزمی چەمەن‌دا چرا چی‌یە !
لالە کەرونی شەونمی کردە چرایەوە

ئەرسا میثالە یارو کەزەنارە زولفی‌یە
کوگای کەنجە رومەتی ، رەشمارە زولفی‌یە
هەلقەی تەنافی گەردنی دلدارە زولفی‌یە
بو گەردنی هەمیشە بەهارە کە زولفی‌یە

عوقدەی دەمی سیاهی ریاحین کرایەوە

ئەم بونە بونی یـارە ئەگەر بونی گول نەبی !
ئەو تاجە تاجی شایە شکوفەی لە چل نەبی !
ئەم خاكو خولە پاکی عەبیرە سمل نەبی !
قەترانی تی تکاوە ئەگەر داخی دل نەبی !
یا سورمەیە بە دیدەی نەرگس کشایەوە

شەو بو و سور هەلالە ئیشارە لە یەك ئەکەن
سەرو و چنارو پەلکە سوجدە لە یەك ئەبەن
ئەمرو لە لالەزاری سەفادایە یا سەمەن
هەنگامی وەسلە شەسپەررو مینا بە یەك ئەگەن
پەردەی زوفافە قەوس‌و قەزەح راکشایـــەوە

بروانە چاوی هەور ، کە جوش‌و خروشی کرد
دارانی سەر کلاوە هەمو سەوزە پوشی کرد
گەنجی چیا بە جاری گولالـەی لە کوشی کرد
لیمو قەدح ، لە چاوی ترونجە کە نوشی کرد
بەد مەست‌و سەرکەشە بەشی نەرکسی نمایەوە

ئاخر نەفەسی‌یە کلیلە کە تەرکی کەلام ئەکا
زستانی ساردە ویداعی لە خاس‌و لە عام ئەکا
نەوبەی بەهارە برا حوکمی خوی بە کام ئەکا
گەردن کەچە وەنەوشە لە زەنبەق سەلام ئەکا
نیاو فەررە بە قەهقەهـە لیوی درایـــەوە

کانی که هەور گرتی سەراسەر هەمو زەوی
تالانی بەفری کرد، چ لە بەرزی چ نیو نەوی
سور هەلگرا گولالە لە شادی کە تی گەبی
بو و کانە ئەرخەوانە لە تارایی پەجبەبی
خوینی دلی بە غەمزەیی شیرین تکایەوە

ئەو خاتەمی نگینە کە سەنرا لە ئەهرەمەن
دو بارە کەوتە دەستی سیلمانی یاسەمەن
ساریژی کرد برینی بە بای شەمال دارەبەن
چەتریکی بی بەرە کە درەختانی نارەوەن
خیوەت کە دو بەرە، نیە سیبەر بە لایەوە

ئاهوی میرغوزارە لەسەر بەزمی هاتو چو
هەر دەم لە گەل گەوەزنو کەلو گور روبەرو
پوپەی گلوك ئەخون بە مەرامو ئارەزو
گریەی عینەب بە باوەشی بادامەوە وەکو
طفلیکی شیرە خورە بە بەر مەمکی دایەوە

صوفی بە خوتو ریشەوە خوت لادە مەگرە ری
بروانە بەزمو شورو سەفایە لە شارو دی
توش ویردی خوت بگورە وەرە سەر باسی میەوبی
هەر عەتری بید مشکە نەسیمی سەحەر کە دی
ئەی دیتە رەقصو لەنجە ئەخاتە سەمایەوە

جەنەت شکینە کاکە هەمو کیوو دەشتو دەر

نوری نگینە برا نازی یاری سیم بەر
تەئسیر ئەکانە روحو ئەبرژی هەمو جگەر
خوینی ئەوەندە گەرمە گولی ئاتەشی سەحەر
لۆلۆی شەونمی لە مەزاقا توایەوە

ئامادەیی گرتنی داوینی یارە دررکەزی
گەنجیکی چواردە سالو تەرو تازەیە کەچی
سەر دانەواوی سەلامە کە وەختی چناری دی
پەستی مرادی حیکمەتە بالای شورە بی
وەرنە جوانە قامەتی بوچی چەمایەوە ؟

بروانە کیو و کەژ ، هەمو گولزارە دامەنی
خونچە ، بە شوری بلبلی موشتاقە پیکەنی
هیلانە دوزە پوررو ئەپرسی لە مەلبەنی
کەو کوهساری گرتوە سەحرایە مەسکەنی
هدهد بە تاجو ، حاجی بە شانو عەبایەوە

وا جارری‌دا چەمەن کە گەیشتم بە ئارەزوم
شاباشی گول ئەکەم لە ئەبونی زسانی شوم
کوتر ئەلی لە شوینی جوتی خومە هاتو چوم
تەبریکی سالی تازەیی بازی مرادە بوم
هاتوتە دەر لە خەلوە بە ریشی ریایەوە

(قانع) کە کەوتە شعر لە شعری (دقایقا)
چون راستە راست ئەلی لە مقامی حقایقا

کول دەستە شعری حمدیە فائق بەسەر شائقا
حمدی نەبی خولاسە لە جەمعی خەلایقا
عومریـکی تازە لەزەتی تازە بەشـایەوە

« دیسان پینج خشتەکی لەسەر شعری حمدی »

تاوی وەك سوفی بە ریش‌و شانەوو سیواکەوە
لەحظەیی مەستم بە قەندەو ماشەوو تریاکەوە
روژی بی هوشم چ حەقمە من بە پیس‌و پاکەوە
وەك هەوا کەوتومە گیژی گونبەدی ئەفلاکەوە
رەبی بێ ببینم وەکو کسرا بە سینەی چاکەوە
هەرکەسی ئەربابی دل بی جەرگی دایم لەت لەتە
بی تەماشای بی‌دلیش کە چون لە نازو نیعمەتە
سەیری چەرخی چەرخە کونە چون‌خەریکی زەحمەتە
بو کەسی تا سـەر وەفاداری نەبو بی مروەتە
سەیری ئەسکەندەر ئەکەی روی بەمشتی خاکەوە
پیری پاشا بو فلانی ئەمرو وا بوی دەر چووە !
دوی گونی گوندارى ئەبری ئەمرو خوی بی‌گون بووە
حەق بەحەق نادا زەمانە هەر تەبیعی بەد خووە
چاکە دایم هەر لە پیناوی خراپا ون بووە
گەوهەری دەریا بە دایم وا لە ژیر خاشاکەوە
مەیلی بی سوری ئەدات‌و تو ئەخاتە ریزی میر
روژی میریکیش ئەخاتە ناو فەلاقەو دارو گیر

ئەبلە دایم خوش‌دڵو دڵ پرر خەمە داناوو ژیر
هەر شکستی ئەهلی مەعنای مەطلەبە دەورانی پیر
رەش ئەخاتە سەر سپی ، پیسی ئەکانە پاکەوە

چی بکا عاقل بە بی دەس سەرکزو قانع نەبی
شەهدو شەکەر تالە لای من بو خەمم نافع نەبی
نەفسی بەدکارم لەمەو لا گەر تەواو تامع نەبی
ئینتیقامی خوم ئەسینم جەهل ئەگەر مانع نەبی
شوعلەیی ئاهم ئەیبە خەرمـــەنی ئەدراکەوە

من کە جەرگی‌خوم کەباب‌و زوخی‌دڵ وەك شەربەتە
ئەو قوررەی پیواومە بو خوم تاجی فەخرو عیزەتە
چونکە مەشورم بە (قانع) کافی‌یە ئەم سەروەتە
خەرقەیی شاهو عەسای موسا لە لام بی شەوکەتە
فەخری ئیمە وا بە کەوڵ‌و پوست‌و دارمەشاکەوە

من کە گیرودەی زەمانم پیم‌بڵین بوکوی هەڵیم ؟
قەت نە بو کی مەرامی خوم بنیمە باخەڵیم !
خو هەمیشە هەر ونومەو ئیستەکەش دیسان ئەڵیم
عیبرەتە ئەربابی غیرەت تی‌بگەن من چی ئەڵیم !
ئەهلی‌عیصمەت حەپسەسەربەستی بەلای بی‌باکەوە

بو نەما مەیدانی شورش بو نەما بەزمی غەزەب ؟
بوشکاو بەسرایە ئەستوسەر بەسەر دەستی تەرەب ؟
کوا ئەمیری دەنگ‌دلیرو حاکمی عالی نەسەب ؟

بو نەمانی دین‌و غیرەت هیمەتی کوردو عەرەب
وا بەسەر لەوحەی کیتا بی حەسرەتی ئەتراکەوە
سەیری ئەم‌خولیایە کەوتەمیشکی کوردی دەر بە دەر
غیرەتی ئەربابی هیمەت بو فلس چوو بە هەدەر
خوینی ئەولادی ئەریژی بو تەماعی پرر زەرەر
قەومەکانی روپیە خورم پیم‌ئەلین ئەی قور بەسەر
کەر بەجو بمری‌شەهیدە! سەگ بەگوشتی‌لاکەوە
قەت نەبو لەم هوزەدا هەرگیز نیشانەی‌مکرەمەت
گشت بە جاری غەرقی حرس‌و بی‌دلی‌و پرر مەشغەلەت
کومەلی خزمانی من بی‌جەوهەرو بی مەعریفەت
لاتن‌و لوتی‌و نەفامن بو نیشات‌و مەنفەعەت
دەبنە قوربانی سەگی بیشك بە باب‌و داکەوە
هەرچی ئەم چەرخە بینی شیوەنی پرر خەم ئەکا
تا دەمی ئەگری هەمیشە زەم لە بانی زەم ئەکا
چاوی عیبرەت بینی دانا روژ لە روژ تر تەم ئەکا
تا دەبیتە مولکی ئەربابی جمیەت کەم ئەکا
ئاگری تاجر ئەنیتە خەرمـــەنی مەللاکەوە
شەرت‌وعەهدە عیزەتی‌نەفسم بەسەدگەوهەر نەدەم
سەر لەپیناوی دلا نەروا ئەبی قەت سـەر نەدەم
غەیری ئالی‌پاکی‌حەیدەر دل‌بەهیچ دل‌بەر نەدەم
شەرتە تا روژی‌قیامەت دەس لە ئەژنو بەرنەدەم
سەر لەقورر نیم‌بو سیادەت، بەودلەی خەمناکەوە

بو نەژاکی گول لە گولشەن بوچی گەش بی ئەرخەوان ؟
چون لە سەردا دانەرژری خوینی هەوری ئاسمان ،
بیژە بلبل لال و لەنگ بی ، قەت نەخوینی بەر بەیان
بو دلیری حضرەتی محمود ، محو حی جیهان
تاقە یەك گول بو بە غەرقی پیری ئەحمەد کاکەوە

دادو بی دادو فوغانم بو نەکەم با هەر بکەم
قورر بپیوم هەر لە تەوقی سەر هەتا نوکی قەدەم
دو بە دو وەك جیگەداری خوسرەوو جەمشیدی جەم
بو دو محمود خان ئەمیری سەرحەدی روم و عەجەم
بون بە ئەسحابی قورەیش و چونە سالکی چاکەوە

سا قەلەم هەلبگرە (قانع) بیرە نوسین (عن قریت)
هەر بلی خەتمە بە حەمدی سەروەری پولی ئەدیب
حمدیا فەرموتە ئەمرو مسرعیکی دل فریت
سالی تەئریخی ئەنوسی : ئالی کاك ئەحمەد غەریب
کەوتە عالەم دل حەزین و دیدەیی نمناکەوە

« ئەم بازارە »

کوردە بنوارە کە دنیا چون خەریکی سەروەتە
رەبی تو راستو نەبی وا ئیش و کارت غەفلەتە
کوردە شەرمی زەندو بابا ئاردەلانت ناتگری ؟
هوزی ناریك و دروزن سودی دەردو زیلەتە

قونبولەی زەرری‌و تەیارەو رادیوت دیوە بەچاو
تو تەریق نابیتەوە رەفتارەکەت وەك وەحشەتە
گوی لە یاری پرر گەزاف‌و پرر درو مەگرە بە هیچ
چون شەریکی کردنی پیاوی دروزن نەگبەتە
تو لەگەل هاوتیرەکەت دەس ناگری تا سەرکەوی
گەر بە تەنها هەولی خوتە ئارەزوت زور زەحمەتە
وا بزانم وا ئەزانی جوانی‌و لوسی بەسە
میلەتی تو سەردەسەی بی قورر بەسەر ئەو میلەتە !!
هەر کەسی لافی دروی لیدا وتی دلسوزتم
تەجروبەی کە جا، ئەزانی چون خەریکی تەفرەتە
پرچ‌و بەرمال‌و سیواك‌و ریش‌و کەشکول‌و عەبا
بو سوالن کەی ئەمە ئەسبابی ژین‌و حورمەتە
لاوی کورد خویندن بخوینە یەکیەتی‌و راستیت بی
جا ئەزانی کی‌یە قابل تەخت‌و تاج‌و دەولەتە
(قانعا) هاوار ئەکەی ئەمما چ کەس گوی ناگری
زەربی تەمسیلە (کولی‌ژی) ی بەر ئاگرت بی قیمەتە

« خەمخوری »

سەرم ناوی کە فیزی بەگلەری‌و سەرداری بنوینی
دەمم ناوی کە تیکەی زل زلی تەنهایی بگلینی
دەزەبی کەررا بی گوێی نەبیسی شینی هاو خوینی
خوا ئەو چاوە باکویر بی کە چاو بو خەلقی هەل‌بینی

لچی خوینی فەقیری پێ مژن یا رەبی دابرزی
زمانی بەد بلی هێندە بماسی خیوی خنکێنی
دە بەسراوی کەلەبچەی دەستی زالم بو نەبی دەستی
کە ئەو دەستە بەشی‌بی دەستەلاتی بگری بیرفینی
لە کوتی حاکما رەبی بمینی تا دوا عومری
قلو قاچی کە بو هاواری خەلقی سستی بنوینی
وەرە بنوارە کاکم لانی خەمخـوری منی لی‌دا
کەچی بو تاکە یەك ئانە سەری سەد وەك من ئەشکێنی
ئەبو دەستی لە کوردستانەدا بی پارەو وئومید
کە پشتی بی سەرو پی‌بی بە دلسوزانـە بخورینی
نظامی عالەمی هێندە بە لاری دیتە پیش چاووم
ئەگەر سەد جارە پینەی‌کەن ئەپچری‌و تازە نامینی
مەگەر دەستی تەبیعەت وەرگەرری‌و بیخاتە سەر باری
کە ریشەی ئەهلی ئەم عەسرە بە دەستی جەوردەربینی
لە پاشا دایکی ئەم خاکە کوریکی تازە پەیدا کا
ئەویش تیکوشی وەك (قانع) براکانی بلاوینی

« نەوروز نامـــە »

لاوی کورد نەوروزە ئەمرو کاتی کشت‌و کالتە
کاتی سەیری دول‌و شیوو سەرکەژی خال خالتە
تا بەکەی هەر ئارەزوی دانیشتنی ناو مالتە
تا بەکەی کول کیشی خەلق‌و پوش‌و دزرك‌و دالتە

هوشي نانی خوت بی ئەمرو کەوا سەر ساڵتە

چاوی نوستن هەڵبڕەو بنوارە دەشتو کوهسار
خوتو گاجوتت بە جاری بچنە میرگو میرغوزار
تو بە هیزو زوری بازوت ، ئەو بە شانی پرر دەوار
بەرگی زستانی فری دەو هەستە بوسەر ئیشو کار
راپەررە ئەم روژە روژی خزمەتی منداڵتە

بینە سەر مەیدانی غیرەت بو ژیانی نیشتمان
دەستی یەك بگرن بە هیممەت پشتی یەك بگرن جوان
دەنگی ئازادیو برایی با بگانە ئاسمان
سەیری ئەم شاخو چیایە چون بە چاوی چاوەروان
چاوەروانی هەڵمەتێکی رەنجی شانو باڵتە

لاوی خوین گەرمم درەنگە بینە بەزمی هاتو چو
نی بکوشین بو وەتەن هەرتا دەرینین ئابررو
چاوی بەرزو کەو ببینە حاڵی خاکت زو بەزو
نیشتمانت کانی زیرو زیوە بو دەستەی عەدو
تو کە نانی جوت بی ئەو روژە جەژنی ساڵتە

هەڵگە باڵی نیشتمانی بیری میللی بینە سەر
خوینی بەد گوی نیشتمانت زو برریژە بی خەتەر
تا بە کەی پەستیو پەشیوی ئەی گروهی پرر هونەر
وا دراوسی سواری با بون چونە ناو کورەی قەمەر
تو تەریق نابینەوە کوردە ئەمە ئەحواڵتە

وا بەهارە سەرکەوە بو سەر ملەو ئیلاخ
ئاوڕیکی دەوری خوت دەو تی بفکرە دەس و برد
بینە بەر چاوت نمونەی میوەهاتی زبرو ورد
گەر چاوی نیشتمانی سەیری خاکی خوتت کرد
ئەوروپا موحتاجی میوەی وشکی ئال و والتە

لاوی خوین گەرمم بزانە خاکەکەت هەر نیعمەتە
حورمەتی خاکت بزانە موستەحەقی حورمەتە
مەعدەنی زیوو تەلایە کانی دوررو سەروەتە
پیت بلیم ئەم خاکە کامە تا بزانی جەنەتە
یادگاری هوزی مادو زەندو پوری زالتە

کوانی لاوی تولە سینم بوچی ئەمرو ون بوون
کوانی شیری شیر شکارم ریکەیان گوم کردون
کوا سوارەی رم وەشینم بو لە ریتا دەر چون
داخی داخانم وەتەن ئەردەلانت نوستون
ئەو کەسەی قوربانی تو بی (قانعی) بی مالتە

« ساقی نامەی قانع »

دە ساقی بە حەق پیالەی شەراب
بە جەرگی پروزاوی هەر وەك كەباب
دەرونم لە خەم کەیلە کەللەم لە تەم
جگەر پرر لە زوخاوو دل پرر لە غەم

بشوره بە مەی چلك‌و ژەنگی دەروون
چ مەی ! وەك چرای نور روناك‌و رون
ئەوا فەسلی نەوروزو وەعدەی گولە
سەدای چەهچەهەی شیوەنی بلبلە
گولالە بە خەیمە، سەمەن گل بە گول !
سپی چوزەرەو ساق هەر وەك سەهول
لە بن قەلبەزەو شاخو ئاقا چنور
لە گەل بەرزە لنگ تیکەل‌و خوارو ژور
کەمەر گول گول‌و بەر کەمەر ئال‌و وال
نمی شەونمە بی دەغیلەو زەلال
وەنەوشە بە گەردن کەچی وەك هەتیو
دلوپە لە ئەشکەوت وەك شوشە زیو
چەمەن سەوز پوش‌و چیا زەردو سور
بریقەی سەر ئاوان هەر وەك بلور

دە ساقی بە میحرابی هەر دو بروت
بە نازو کرشمەی دوچاوانی خوت
ژمارەی پیالەم مەکە تا بەهار
نەچی با بچیتە هەزاران هەزار
سەرم مەست کە ! با سوری مەستانە دەم
دەمم تەرر کە با ! نوتقی مەردانە دەم

برریژم بە سەر خاکەدا سیم و زەرر
بنیژم لە سەر بەردەدا سەولی تەرر
کە هەر کەس لە سەولم گولی بو بکا
وە یا پارەیی زیرو زیوم بیا
لە پەستی هەڵ سینمو بیتە بال
بە فررکە لە فررگە هەتا نوکی یال
بکیشم قەلەم وەك پەرری جەبرەئیل
فوارەی تەرری نیکتە وەك سەلسەبیل
بنوسم سەراسەر بە یەك داستان
لە ئیمە هەتا خلقەتی جن و جان

دە ساقی بە حاجەت رەزی لا نزار
بە زەردی خەزان و بە سەوزی بەهار
من و خوت و مەجلیس بە مەی داگرە
کە مەستی لە ستی گەلیك چاترە
دو گویم پرر کە پەی پەی لە قەهقاهی جام
شە کردە ، وەکو توتی بیمە کەلام
شەرابی کەرەم کە ! پیالەی بلور
نەوەم پشت بە پشت مەست بی تا نەفخی سور
ئەگەر سەر خوشم کەی بە دو جامی مەی
ئەریژم حکایاتی جەمشیدو کەی

ده ساقی به خاتر شەرابی دروست
به نەشئەی سەری لاوی میلەت پڕرت
ئەتا چنگ‌و چەنگالی شەهبازی مەرگ
لە سینەم سەری هەل نەداوە لە جەرگ
بڕریژە لە بارانی مەی سوبح‌و شام
زررەی ئیستیکان و جەلاجیلی جام
وەها سەر خوشم کەی بە سەیرانی گول
لە مەستیم دو سەد مەرگ مات‌و خەجل

دە ساقی بە سەر گەردی سەر پەنجەکەت
بە گوزەی بلورینی پڕر گەنجەکەت
بڕریژە و بگیرە و بنوشە شەراب
بە نالینی عودو بە زیکەی روباب
وەها بم کە ئاگام نەبی قەت لە خوم
کە خەم هات بە سەربەستی من خەم بخوم
چ خوشە بە مەستی بنالی شەو
چ خوشو نەترسی لە ئەم یا لە ئەو
بە گەرمی سەرم با بسوتی ولات
بە شوری دلم شیت ئەکەم کایەنات
سەدایی بخوینم بە سوزی گرین
مەلایەك بلین سەد هەزار ئافەرین

دە ساقی بە عەشقی سەری پڕ هەوەس
بە یادی بروی چەوت و چاوانی مەس
کەرەم کە پیالەی گولی زەڕو نیگار
هەتا فرسەتە ماوە وەعدەی بەهار

کە فەوتا بەهارو نەما نەستەرین
من و بلبلیش دینە سەر زارو شین
ئەمن هەر ئەگریەم لە بەر داخی دل
ئەویش هەر ئەزیرریێ بو بونی گول

بیارینە بەحری سەخاوو کەرەم
لە سەر دەرکە میحنەت ، لە دل دەرکە هەم

دە ساقی خوا حافیزی نازەکەت
سەرو روح پیشکەش سەدای سازەکەت
بخوینە بە دەم نازەوە فەرد ، فەرد
لە بەر دەفعی هیجران و تەسکینی دەرد

مقامی بلی خوینی دل بیتە کول
کە یادی زەمانەی قەدیم بیتە دل
چ خوشە سەدای موزیك و چەنگ و نەی
چ خوشە من و ساقی و یارو مەی

چ خوشە دەف و بەر بوت و هەلهەلە
چ خوشە سەدای شیوەن و وەلوەلە

هەتا زیندووم یەك دو جامی گران
کەرەم کە بە فدیەی قمزای باخەوان

کە مردم وەکو شیخی (سەعدی) قەدیم
لە ژیر خاکەدا ئەبەـە عەزمی رەمیم

نە ئیستە ئەزانن کە من چیمو کیم !
نە کەس قابلە پی بنی جیـگە پیم

بەرگی دوهەم لە دیوانی [قانع]

[باخچەی کوردستان]

بە شوین ئەم بەندەدا چاپی دوهەمی دەر ئەچی

چاوەروانی بکەن

لە چاپدانەوەی بە دەستی نەوەی [قانع] ە

ـــ «(سوپاس)» ـــ

ریكو پیکیو قەشەنگی ئەم پەرتوکە بەرهەمی دلسوزیو ئیش‌کردنی کریکارەکانی چاپخانەی (راپەررین) ە بویە لە ناخی دلەوە زورسوپاسی دەس‌پاکیو دلسوزیو خاوینی‌یان ئەکەم .

ـــ وریا قانع ـــ

٢٠٠٠ ـــ ١٩٧٠/٨/٢٠

بە رەزامەندی وەزارەتی [روشنبیریو راگەیاندن] چاپ کراوە .